



Xəbər

Hərbi xidmətlə bağlı mühüm yeniliklər

yazısı səh.11-də

Gündəm



yazısı səh.7-də

yazısı səh.3-də

yazısı səh.14-də

yazısı səh.4-də

yazısı səh.5-də

yazısı səh.14-də

yazısı səh.4-də

yazısı səh.8-də

vazisi səh.10-da

yazısı səh.12-də

vazisi səh.5-də

yazısı səh.12-də

AZƏRBAYCANLA SƏRHƏDDƏ İKİ ORDU - NƏ BAŞ VERİR?

Ermənistan 8 avqust anlaşmasını pozaraq avropalı kəşfiyyatçıları bölgədən çıxarmır, Laçın və Zəngilan istiqamətlərində isə sərhəd qoşunlarını yerləşdirir - Bakının tələbi



yazısı səh.9-da

İranda ki anti-Azərbaycan qruplar yenə fəallaşdı

Rəsmi Tehran Bakıya nazir müavini göndərüb;
Azərbaycanın hərbi qüdrətindən narahat olan dairələr
yenidən "köhnə havalara" qayıdıb

yazısı səh.5-də



yazısı səh.3-də



Vüqar Gülməmmədov

yazısı səh.6-da



Vüqar Qurbanov

yazısı səh.10-da



Azərbaycanda yeni informasiya sistemi yaradıldı

“Ərzaq təminatı xəritəsi” informasiya sistemi yaradılıb.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı fərman imzalayıb. Fərmanla müəyyən edilib ki, “Ərzaq təminatı xəritəsi” informasiya sistemi ölkədə ərzaq təminatı sahəsində mövcud vəziyyətin müəyyən edilməsini, bunun əsasında qərarların qəbul edilməsi üçün etibarlı və dayanıqlı informasiyanın yaradılmasını, toplanılmasını, işlənilməsini, saxlanılmasını, axtarışını və məlumatlara əlçatanlıq səviyyəsinin artırılmasını təmin edir, sistemin sahibi və operatoru funksiyalarını Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi həyata keçirir.

Nazirlər Kabineti “Ərzaq təminatı xəritəsi” informasiya sistemi haqqında əsasnaməni üç ay müddətində təsdiq edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat verməli və bu Fərmandan irəli gələn digər məsələləri həll etməlidir.

İqtisadiyyat Nazirliyi sistemin formalaşdırılması, aparılması, fəaliyyətinin təşkili və inkişaf etdirilməsi üçün zəruri tədbirlər görməli, Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə birlikdə sistemin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 3 iyun tarixli 718 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Hökumət buludu” (G-cloud) Konsepsiyası’na uyğun olaraq “Hökumət buludu”nda yerləşdirilməsi, aparılması və təkmilləşdirilməsi, habelə Sistemin “Dövlət informasiya ehtiyatlarının, sistemlərinin və elektron xidmətlərin vahid reyestri”nə və fərdi məlumatların informasiya sistemlərinin dövlət reyestrinə daxil edilməsi üçün tədbirlər görməlidir.

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi və Azərbaycan Respublikasının Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti, bu Fərmanın 1-ci hissəsi nəzərə alınmaqla, “Dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, integrasiyası və arxivləşdirilməsi Qaydaları”nın təsdiq edilməsi və elektron hökumətlə bağlı bəzi tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 12 sentyabr tarixli 263 nömrəli Fərmanının tələblərindən irəli gələn tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etməlidir.



Keçmiş dövlət katibinin oğlu Bakıda həbs edildi

Azərbaycanın 1-ci dövlət katibi, mərhum akademik Tofiq İsmayilovun dələduzluqda ittiham olunan oğlu Mir Heydər İsmayilov və digərlərinin məhkəmə araşdırması başa çatıb. Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində keçirilən sonuncu iclasda hökm oxunub.

Vüqar Quliyevin sədrlik etdiyi məhkəmə kollegiyası təqsirləndirilən şəxslərin hamısına verilmiş ittihamların sübuta yetirildiyini bəyan edib.

Hökmə əsasən, Mir Heydər İsmayilov 8, Murad Həziyev 10 il 6 ay müddətinə azadlıqdan məhrum ediliblər. Onlar cəzalarını ciddi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkəcəklər. Vəkil Xeyransa Babayeva bildirib ki, iş üzrə digər müttəhimlərə sınaq müddəti seçilməklə şərti cəza verilib.

Qeyd edək ki, Mir Heydər İsmayilov və digərləri xüsusilə külli miqdarda dələduzluqda ittiham olunublar. İş materiallarında yazılıb ki, İsmayilov iki nəfərin 810 min manat pulunu ələ keçirib. (“Qafqazinfo”)

Oynadığı yerdə öldü - Bakıda şadlıq evində hadisə

Bakıda şadlıq sarayında ölüm hadisəsi olub.

Lent.az xəbər verir ki, hadisə Sabunçu rayonu, Bakıxanov qəsəbəsində yerləşən “Beyaz” sarayda baş verib. Gürcüstan vətəndaşı olan 49 yaşlı Dursun Mamedov toy məclisi zamanı oynadığı yerdə qəfil dünyasını dəyişib. Onun ürəktutmasından öldüyü bildirilir.

Noyabrda mart havası - nə vaxta qədər davam edəcək?



Bakıda, Abşeron yarımadasında və bölgələrdə sabit, mülayim hava şəraiti müşahidə olunur.

Teleqraf xəbər verir ki, Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin Proqnozlar Bürosunun direktoru **Gülşad Məmmədova** açıqlamasında isti hava şəraitinin səbəbindən danışib.

O bildirib ki, bu vəziyyət sinoptik şəraitdən asılı olaraq isti hava kütlələrinin cənubdan hərəkət etməsi və

cənub-şərq küləklərinin üstünlüyü ilə əlaqədardır: “Cənub axınları hava şəraitinin mülayim keçməsinə və temperaturun yüksəlməsinə səbəb olur. Maksimal temperatur Bakıda və Abşeron yarımadasında 22, rayonlarda isə 25 dərəcəyədək yüksəlib. Noyabr ayının ötən dövründə havanın orta temperaturu iqlim normasından Bakıda və Abşeron yarımadasında 3.9 dərəcə yüksək olub. Ümumilikdə 22 gün ərzində temperatur normadan yuxarı olub. Çoxillik müşahidələrə əsasən, əvvəlki illərin noyabr aylarında da yüksək temperatur rejimi müşahidə edilib. Məsələn, 2023-cü ildə Bakıda və Abşeron yarımadasında 25, bölgələrdə isə 29 dərəcəyədək isti qeydə alınıb”.

O, həmçinin ölkə ərazisində müşahidə olunan mülayim hava şəraitinin həftə sonunadək davam edəcəyini vurğulayıb.

Canavarlar daha bir kəndə hücum etdi



Kürdəmir rayonunda canavarlar daha bir qoyunçuluq təsərrüfatına hücum edərək 13 baş qoyunu parçalayıblar.

“Report” xəbər verir ki, hadisə rayonun Sığırli kəndində yerləşən fermer Mübariz Hacıyevə məxsus fermada baş verib.

Yırtıcılar sürü şəklində qoyun sürüsünə hücum çəkərək 13 baş xırdabuynuzlu heyvanı tələf ediblər.

Təsərrüfat sahibinin sözlərinə görə, canavarların hücumu son vaxtlar daha da artıb. O bildirib ki, canavarların hücumu nəticəsində ona ümumilikdə 4 min manata yaxın maddi ziyan dəyib.

Qeyd edək ki, analoji hadisə iki gün öncə rayonun Çöl-Qubalı kəndində də qeydə alınmışdı. Həmin hadisə zamanı canavarlar fermerin 16 baş xırdabuynuzlu heyvanını tələf edərək ona ümumilikdə 10 min manata yaxın maddi ziyan vurmuşdu.



Ceyhun Bayramov Vatikanda

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Vatikana rəsmi səfəri çərçivəsində Müqəddəs Təxt-Tacın dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlarla əlaqələr üzrə katibi, arxiyepiskop Pol Riçard Qallager (Paul Richard Gallagher) ilə görüşüb.

Bildirilib ki, tərəflər inkişaf etməkdə olan Azərbaycan-Vatikan münasibətlərini nəzərdən keçirib, konstruktiv dialoqu, qarşılıqlı hörməti və dinlərarası anlaşmanın, eləcə də global sülh təşəbbüsünün təşviqi istiqamətində fəal əməkdaşlığı məmnunluqla qeyd ediblər.

Həmçinin siyasi dialoqun daha da gücləndirilməsi, mədəni və humanitar əlaqələrin genişləndirilməsi, eləcə də birgə beynəlxalq layihələrin irəlilədilməsi məqsədilə yüksək səviyyəli təmasların davam etdirilməsinin əhəmiyyəti vurğulanıb.



Maşın bazarı Ağdama köçürüləcək?

Bakıdakı maşın bazarının Ağdama köçürülməsi ilə bağlı xəbərlərə rəsmi reaksiya verilib. “Qafqazinfo” xəbər verir ki, bazar üçün Ağdamın hansı hissəsində yer ayrılması, prosesin nə vaxt başlayacağı ilə bağlı suallar aidiyyəti qurumlara ünvanlanıb.

Ağdam Rayon İcra Hakimiyyətindən sorğuya cavab olaraq bildirilib ki, RİH-ə aid hissədə belə bir bazarın inşası nəzərdə tutulmayıb.

Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Bərpa, Tikiinti və İdarəetmə Xidmətinin mətbuat katibi Leyla Sarabi də müraciətimizə cavab kimi məlumatın həqiqətə uyğun olmadığını açıqlayıb: “Bu, feyk xəbərdir. Maşın bazarının Ağdama köçürülməsi ilə bağlı məlumat yoxdur”.

Qeyd edək ki, Bakıdakı maşın bazarının köçürülməsi haqqında məlumatda belə əsaslandırılır ki, avtomobil bazarı və logistika infrastrukturunun qurulması Ağdamı ölkənin dinamik iqtisadi zonalarından birinə çevirəcək. Həmçinin bura Cənubi Qafqazda apancı avtomobil ticarət mərkəzi olacaq, region ölkələri ilə avtomobil və ehtiyat hissələri ticarətində tranzit rolunu gücləndirəcək.

İttiham olunduğu xüsusilə ağır cinayətlərlə bağlı ev dustaqlığında saxlanılan Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri Ramiz Mehdiyev dövlət hesabına təyin olunmuş vəkilədən imtina edib. Ramiz Mehdiyev müdafiəsinin özünün seçdiyi vəkillər tərəfindən qurulmasını istəyir. Bu səbəbdən təyinatlı vəkil Zaur Abiyevin xidmətindən imtina edib.

Mehdiyev dövlət vəkilindən niyə imtina etdi?

Yeni vəkil tutmaq qadağan deyil, amma PA-nın sabiq rəhbərinin addımının arxasında başqa niyyətlər var



Akademikin bu qərarı bir-mənəli qarşılanmayıb və müzakirələrə səbəb olub.

Modern.az-a açıqlamasında Demokratiya və İnsan Hüquqları komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə bildirib ki, istintaq prosesində ittiham olunan tərəfin vəkillə təmin olunması məcburidir: "İttiham olunan şəxsin vəkil tutmaq imkanı yoxdursa, dövlət tərəfindən həmin şəxsə vəkil təyin edilir. Burada şəxsin razılığı nəzərə alınmır. Sonrakı mərhələdə ittiham olunan şəxs istənilən sayda vəkil tuta, vəkillərini dəyişə, dövlət tərəfindən təyin olunan vəkilədən imtina edə bilər".

Çingiz Qənizadə qeyd edib ki, dövlətin təyin etdiyi vəkilədən imtina və yeni vəkil tutmaq qanunvericiliklə qadağan olunmayan haldır: "Bir daha qeyd edərim ki, istənilən təqsirləndirilən şəxs, ittiham olunduğu cinayətin ağırlığından və yüngüllüyündən, onun kateqoriyasından, bir sözlə, nədə ittiham olunma-

hüququndan istifadə edə bilər. Ramiz Mehdiyev dövlət tərəfindən təyin olunan vəkilədən imtina edibse, deməli, özünə yaxın bildiyi, özü, ailəsi ilə tanış olan adamı, inandığı hüquqşünası özünə vəkil seçmək istəyir. Qanunvericilik bunu qadağan etmir".

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı isə deyib ki, Ramiz Mehdiyevin bu hərəkəti onun Azərbaycan dövlətçiliyinə olan münasibəti bir daha göstərir: "Ramiz Mehdiyev Azərbaycan dövləti

çərçivəsində millətimizə, dövlətçiliyimizə qarşı fəaliyyət göstərən bir adam olub, bu istiqamətdə əlindən gələni edib, xarici mərkəzlərin, erməni dairələrin sifarişlərini yerinə yetirib. Rusiyanın Azərbaycandakı

emissarı olub. Azərbaycan dövləti tərəfindən onunla bağlı normal qaydada ittiham aktı səslənib. "Dövlətə xəyanət" çox ağır ittihamdır. Bu ağır ittiham baxmayaraq, Azərbaycan dövləti, hüquq-mühafizə orqanları, məhkəmə sistemi qanunlara əməl edərək ona vəkil təyin edir. Ən ağır cinayətkarın da ixtiyarı var ki, özünə vəkil tutsun. Amma Azərbaycan dövlətinin təyin etdiyi vəkilədən imtina etməsi onun dövlətimize qarşı növbəti demarşdır".

A.Nağı vurğulayıb ki, Ramiz Mehdiyevin bu qərarı onun haqq-ədalət məhkəməsindən qaçmaq cəhdidir: "Sən bu dövlətin içərisində olusan, dövlətin təyin etdiyi vəkil qəbul etməsən, deməli, bu dövlətin özünü də heç qəbul etməmişən. Eyni zamanda dövlətin əleyhinə, məhvində çalışmışan. Ramiz Mehdiyevin dövlətin təyin etdiyi vəkilədən imtinası məhz bunun göstəricisidir. Ramiz Mehdiyevin bu addımı haqq-ədalət məhkəməsindən qaçmaq cəhdidir. O, köməyi Azərbaycan daxilində, Azərbaycan vəkillərindən yox, kənarda, özünü himayə edənlərin arasında axtarır. Gözləyir ki, müxtəlif yollarla, eləcə də vəkil yollamaqla onu müdafiə edənlər. Bunun gözü kənarındadır. Ona görə ki, Azərbaycan daxilində həddindən artıq böyük cinayətlər törədir. Bu cinayətlərin altından çıxmaq, onlara bəraət qazandırmaq mümkün deyil. Azərbaycan dövləti Ramiz Mehdiyevin hərəkətləri ilə bağlı öz qərarını verməlidir ki, dövlətimizə qarşı çalışmış adamlar haqq-ədalət məhkəməsində layiq olduqları cəzadan qaça bilməsinlər".



"Malakan bağı"nda görüşdük..."

Casusluqda ittiham edilən Ryanın məhkəməsi davam edir

Fransaya casusluqda ittiham edilən Martin Ryan və dövlətə xəyanətdə təqsirləndirilən Azad Məmmədlinin barəsində Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində (DTX) başlanmış cinayət işi üzrə növbəti məhkəmə iclası keçirilib.

APA xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Elmin Rüstəmovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə şahidlər ifadə verib.

İş üzrə şahid qismində tanınan R.M. ifadəsində qeyd edib ki, istintaq dövründə ifadə verib. Şahid bildirib ki, 2023-cü ilin yay aylarında Bakıdakı kafelərin birində Martin ona deyib ki, Fransa səfirliyinin ağısaçlı əməkdaşlarından biri ona Afrikada hansısa ölkədə fəaliyyət göstərən şəxsə pul köçürməyi təklif edib. Martin həmin ağısaçlı şəxsin kəşfiyyatçı olduğu qənaətinə olub. Şahid həmçinin bildirib ki, 2023-cü ilin yay aylarında Martin onunla görüşmüş və görüş zamanı Fransa səfirliyinin əməkdaşlarından biri tərəfindən üzərində "fransız hərfləri" qeydləri olan klaviatura gətirəcəyini deyib. Martin Ryan həmin şəxslə Bakı şəhərində "Malakan bağı"nda görüşəcəklərini bildirərək ondan oraya birgə getməklərini xahiş edib. O da Martinlə birgə oraya gedib, bundan bir neçə dəqiqə sonra həmin şəxs də oraya gəlib. Görüş zamanı həmin şəxs adını ona bildirib, onun yadında həmin ad qalmayıb. Fransa səfirliyinin əməkdaşı görüş zamanı Martin Ryana klaviaturanı verdikdən sonra 5-10 dəqiqə Martinin Bakıdakı şərab satışı ilə bağlı onunla söhbət edib. Fransa səfirliyinin həmin əməkdaşı zahirən sarışın, saqqallı, təxminən 40-45 yaşlarında olan, orta çəkili, ortaboylu bir şəxs olub (ibtidai istintaq prosesində fotosəkil üzrə tanınma zamanı şahid R.M. səfirliyin həmin əməkdaşını tanıyırdı). Bu görüşdə Ü.Ə və Z.M. də onların yanında olub. Onun həmin görüş zamanı təcili işi yaranacağından oradan ayrılıb, Martin Ryanla səfirliyin əməkdaşının söhbəti isə davam edib.

Dövlət ittihamçısı şahidə Martinin casusluq etməsi, başqa şəxsləri buna təhrik etməsi ilə bağlı məlumatı və şübhəsi olub-olmaması ilə bağlı sual ünvanlayıb. Şahid bildirib ki, bununla bağlı məlumatı olmayıb: "Onunla şirkətə görə iki il danışıbmışam. Əgər məlumatım olsaydı, aidiyyəti strukturlara xəbər verərdim".

Şahid ifadələrinə münasibət bildiren Martin Ryan bildirib ki, onun oturmaq üçün icazəsi olmalı idi: "Bunun üçün də direktor seçildim, aylıq 1500 manat maaş alırdım. Bundan əlavə, təminatımı da verirdilər. Əgər mən Gürcüstanda oturmaq olsaydım, direktor R.M. də seçilə bilərdi".

Məhkəmə digər şahidlərin ifadəsi ilə 12 yanvarda davam etdiriləcək.

■ "Yeni Müsavat"

Samirə Əfəndi qalmaqaldan danışdı, partiya sədrini hədələdi

"Bir qazi övladı kimi tarix yaddaşı mənim üçün dəyişməzdir..."



Astanada keçirilən beynəlxalq müsabiqənin finalında Azərbaycan təmsilçisi Samirə Əfəndinin Ermənistan nümayəndəsinə 12 bal verməsi və daha sonra həmin iştirakçının Əfəndi

diyə yaxınlaşıb onu qucaqlaması sosial şəbəkələrdə geniş müzakirələrə səbəb olub. Bəziləri Samirə Əfəndini tənqid və həтта təhqir edib, digərləri hədisəyə normal münasibət bildirib. Samirə Əfəndi və ko-

mandası məsələyə aydınlıq gətirərək iddialara cavab verib.

Açıqlamada deyilir:

"Məsələyə aydınlıq gətirmək məqsədilə bildiririk ki, bu jest sırf münsiflik etikası, səhnə mədəniyyəti və insani münasi-

bətlər çərçivəsində baş vermişdir. Hadisənin milli-mənəvi dəyərlərimizə hörmətsizlik kimi təqdim olunması gerçəkliyi əks etdirmir. Samirə Əfəndi yaradıcılıq fəaliyyəti boyunca milli dəyərlərə bağlılığını daim nümayiş etdirib. Xatırlatmaq istədik ki, 2023-cü ildə "Altın Kelebek" mükafatından əldə etdiyi bütün gəlir Azərbaycan şəhidlərinin övladlarına və Türkiyədə deprem nəticəsində ailəsini itirmiş uşaqlara bağışlanmışdır. Səs Azərbaycan layihəsindəki çıxışından sonra isə o, şəhid ailələrinin övladları, eləcə də daun və autizm sindromlu uşaqlar üçün təşkil olunan tədbirlərdə dəfələrlə iştirak edərək sosial məsuliyyət nümunəsi göstərmişdir. Bu fəaliyyət onun illərdə davam edən humanizm və vətənpərvərlik mövqeyini açıq şəkildə təsdiq edir. Hazırda Azərbaycan-Ermənistan sülh prosesinin dövlət səviyyəsində ən yüksək mərhələyə çatdığı bir dövərdə huma-

nist jestlərin yanlış anlaşılması xüsusi önəm daşıyır. Saziş mətninin artıq paraflanması və prosesin rəsmi icra mərhələsinə daxil olması, eləcə də bir neçə gün əvvəl erməni nümayəndə heyətinin Bakıya səfəri regionda yeni siyasi reallığın formalaşdığını göstərir. Bu kontekstdə beynəlxalq platformalarda nümayiş etdirilən mədəni və insani münasibətlər ölkəmizin sülh, sabitlik və diplomatik yumşaq siyasəti ilə tam uyğunluq təşkil edir".

Samira Əfəndi məsələyə "Tarixin bir günü" verilişində şəxsi münasibətini belə ifadə edib: "Mən hər zaman xalqımın yanında yəm. Şəhidlərimizin xatirəsi mənim üçün hər şeydən üstündür. Dövlətimizin apardığı sülh siyasətinə hörmət edir və dəstək verirəm. Bir qazi övladı kimi tarix yaddaşı mənim üçün dəyişməzdir - biz keçmişə unutmuruq, unutmumuruq. Amma gələcək bizim məsuliyyətimizdir; övladlarımıza daha təhlükəsiz, mehriban və sülhlə dolu bir dünya ötürmək borcumuzdur. Layihədə etdiyim jest isə sadəcə insanlığın idi - musiqinin insanları bir-

ləşdirən, siyasətdən kənar bir güc olduğuna inanıram".

Samirə Əfəndi həm yaradıcılığında, həm də şəxsi mövqeyində Azərbaycan dəyərlərinə sadiq olaraq fəaliyyət göstərdiyini və ölkəmizin humanizm və sülh yönümlü siyasətini dəstəklədiyini də qeyd edib.

Samirə Əfəndi Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağının barəsində səsləndirdiyi fikirlərə isə belə cavab verib: "Həmin partiya sədrinə də bildirmək istəyirəm ki, bu gün ona rəsmi məktub göndəriləcək və mən həmin şəxsi məhkəməyə verəcəyəm. Çünki tənqid adı altında internetdə milyonlarla insanın qarşısında məni açıq şəkildə təhqir edir, söyür.

Əgər 68 yaşlı bir partiya sədri bu qədər güclüdirsə, insanları qıcıqlandırmaq əvəzinə onları sülhə yönəltməli idi. Bu gün ölkəmizə qonaqlar gəlsə və narazılığı vardsa, bu yurub onlara nəse dəyə bilər. Niyə məhz öz gücünü mənə göstərir?"



Ukrayna ABŞ planına razılışıb? Zelenskinin ayın sonunda Vaşinqtona gedəcəyi gözlənilir

ABŞ və Ukrayna Cenevrədə keçirilən danışıqlarda Vaşinqtonun təqdim etdiyi 28 maddəlik tənzimləmə planının böyük hissəsi üzrə razılığa gəlib. Bu barədə Ağ Evin mətbuat katibi Kerolayn Livitt məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, Ukrayna nümayəndə heyəti amerikalı tərəfdaşları ilə birlikdə sənəddəki formulyarların üzərində işləyib. "Hamı Cenevrədə dünən baş verənlər barədə çox pozitivdir. Konsultasiyalarda ABŞ və Ukrayna tərəfi planın bütün 28 bəndini müzakirə etdi və onların böyük əksəriyyəti üzrə razılıq əldə olundu", - Livitt bildirib.

Mətbuat katibi vurğulayıb ki, danışıqların nəticələri ABŞ Prezidenti Donald Trampa və dövlət katibi Marko Rubio ilə də ətraflı müzakirə olunub. "Bu səbəbdən vəziyyətin hazırda çox yaxşı olduğunu düşünürük. Əlbəttə, bütün bəndlərin yekun razılaşdırılması hələ təmin edilməlidir", - o əlavə edib.

Qeyd edək ki, 23 noyabrda ABŞ və Ukrayna Vaşinqtonun təqdim etdiyi "sülh planı" üzrə Cenevrədə növbəti məsləhətləşmələr aparıb. ABŞ tərəfi Ukraynanın Avropa İttifaqına inteqrasiyası və NATO-ya üzvlüyü ilə bağlı bəndlərin ayrıca danışıqlar formatına keçirilməsinə razılıq verib. "ABŞ Prezidenti Donald Trampın irəli sürdüyü sülh planı düzgün istiqamətdə atılan addımdır, amma onun Ukrayna və Avropa üçün məqbul olması üçün təkmilləşdirilməsi lazım olan məqamlar var". Bunu Fransa Prezidenti Emmanuel Makron RTL radi-osuna müsahibəsində deyib.

Makron bildirib ki, Fransa və avropalı tərəfdaşları sülhü dəstəkləyir, amma Ukrayna üçün kapitulyasiya mənasına gələn sülhü deyil. O vurğulayıb ki, yalnız Ukraynanın hansı ərazi güzəştlərinə getməyə hazır olduqlarına qərar vermək hüququ var. "Tərtib edilən plan daha çox ruslar üçün nəyin məqbul olduğu barədə fikir verir. Amma bu, ukraynalılar və ya avropalılar üçün də məqbul olmalıdır", - Makron bildirib.

Daha əvvəl verilən məlumata görə, son məsləhətləşmələrdən sonra planın bəndlərinin sayı 28-dən 19-a endirilib.

Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenskinin ABŞ-yə səfəri və prezident Donald Trampa sülh planı üzrə danışıqları ayın sonunadək baş tuta bilər. Bunu isə Ukrayna Milli Təhlükəsizlik və Müdafiə Şurasının katibi Rustem Umerov bildirib. "Biz V. Zelenskinin ABŞ-yə səfərinin noyabr ayında mümkün olan ən yaxın tarixdə təşkil olunmasını gözləyirik. Məqsəd son mərhələləri yekunlaşdırmaq və Trampa razılaşmalara nail olmaqdır", - o qeyd edib.

Britaniya 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə bizə şəxsiz dəstək verən ölkələrdəndir. Ancaq təəssüf ki, bu ölkənin bəzi media orqanları davamlı olaraq anti-Azərbaycan təbliğatı aparır.

Britaniyanın "Daily Express" tabloidi isə iki gün əvvəl Azərbaycanı hədəfə çıxaran məqalə dərc edib. Məqalədə Azərbaycan "Rusiyanın keçmiş müttəfiqi" kimi təqdim edilir və "Ukraynaya gizli şəkildə qırcı təyyarələr və qaz verdiyi" iddia olunur.

Daha sonra "Daily Express" yazır ki, Bakı guya "Su-22" təyyarələrini Ukraynaya göndərir, "onları... humanitar yardım kimi maskalayır". Guya bu döyüş təyyarələri Türkiyə, Sudan və Almaniyadan tranzit keçərək "əvvəllər Rusiyanın təchizat şəbəkələrindən istifadə edən" marşrutlar üzrə hərəkət edir. Nəşr iddia edir ki, Azərbaycan Trans-Balkan qaz kəməri ilə "gizli çatdırılmalara" başlayıb və hazırda Ukrayna bazasında Rusiya qazını "əvəz edir".

Tabloid daha da irəli ge-

dərək Azərbaycanın guya Ukraynaya Sovet və Rusiya silahlarını sata biləcəyini yazır. Britaniya nəşri bu cür yalanı uydurarkən unudur ki, əgər doğrudan da Azərbaycandan bu cür "tədarüklər" baş verseydi, Moskvanın reaksiyası dərhal olardı. Çünki Rusiya kəşfiyyat xidmətləri Ukraynaya silah tranzitini gözünü qırpmadan izləyir. Bakının bu savaşa mövqeyi dəyişməz olaraq qalır: Azərbaycan neytrallığını ciddi şəkildə qoruyur və ilk gündən Ukraynaya yalnız humanitar yardım göstərir.

Milli Məclisin deputatı Azər Badamov şəər-böhtanlara "Yeni Müsavat" da belə cavab verdi: "Azərbaycan dövləti müstəqil siyasət yürüdür və hansısa ölkələrin xoşuna gəlməsi üçün öz fəaliyyətlə məşğul olmur. Ən başlıca üstünlüyümüz də odur ki,

İngilis nəşri Azərbaycanı hədəf aldı

Bakı ilə Londonu üz-üzə qoymaq
istəyənlərin məqsədi nədir?



VIRUS BATTLE WILL BE WON BY SPRING

**PM 'truly sorry' for
new lockdown but
says it must be done**

By Sam Lister Deputy Political Editor
BORIS Johnson has vowed that Britain will defeat coronavirus by spring as the country prepares to head into a second lockdown. The PM admits the shutdown will be painful and is "truly sorry" for the anguish it will inflict. But he told the Commons there was cause for optimism.



**Shamed star...
the end for
Johnny Depp?**

dövlət başçımızın rəhbərlik etdiyi siyasi kurs kənardan idarə olunmur və ətrafımızda səsləndirilən şəər-böhtana və yalanlara görə narahatlığımız yoxdur. Rəsmi Britaniya Azərbaycanın haqq səsinə həmişə müdafiə edib və 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə də öz dəstəyini əsirgəməyib. Çünki Azərbaycanla Britaniya arasındakı münasibətlərdə qırılmaz bağlılıqlar var və bu əlaqələr hər iki tərəfə qarşılıqlı hörmət əsasında fayda gətirir. Amma BBC isə müəyyən dairələrin təsiri altındadır və ona görə də açıqlamalarda zaman-zaman ölkəmizə qarşı qarayaxma və yalan dolu məlumatların verildiyini müşahidə etmişik. O cümlədən Britaniyanın "Daily Express" tabloidin iki gün əvvəl Azərbaycanla bağlı verdiyi xəbərlər də əsassız və yalan üzərində qurulub. Azərbaycan dövləti Ukraynaya humanitar dəstək göstərdiyini heç kimdən gizlətmir. Düz-

dür, nə torpaqlarımızın işğal olduğu və 1 milyon qaçqın və köçkünlə qarşılaşdığımız illərdə, nə də işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası dövründə ölkəmiz kənardan heç bir humanitar yardım almayıb. Amma biz müharibələrin yaratdığı fəsadları yaxşı bildiyimizdən müharibə gedən ölkələrdə yaşayan insanlara humanitar yardım göstərmək mənəvi borc kimi üzərimizə götürmüşük və ona görə bu yardımlar göndəririk. Azərbaycan təkcə Ukraynaya deyil, Suriyaya və müharibədən əziyyət çəkən digər ölkələrə də humanitar yardımlar göndərib. Təbii ki, bu bizim böyüklüyümüzdür və insan faktorumun dövlətimiz üçün nə qədər önəmli olduğunun təzahürüdür. Təbii ki, müharibə aparan tərəflərlə Azərbaycanın hərbi əməkdaşlığı yoxdur və bu, dövlətimizin siyasətinə uyğun gəlir. Azərbaycan həmişə müharibələrin dayan-

dəstək görmədik. Bu baxımdan tərəfləri silahlandırmaqla müharibə ocaqlarını qızışdırmaq Azərbaycan dövlətini heç vaxt düşündürməyib. Ona görə də Ukraynaya "Su-22" hərbi təyyarələrinin göndərilməsi ilə bağlı yayılmış xəbərlər fake-news-dən başqa bir şey deyil. Belə xəbərləri dövrüyyə buraxanlar xüsusi sifarişləri icra edənlərdir və məqsədləri də Azərbaycanla tərəflər arasında gərginliyin yaradılması maraqları dayanır. Təbii ki, Rusiya dövləti Ukraynaya hansı ölkələrin silah göndərdiyini yaxşı bilir. Belə yalan xəbərlər Azərbaycana heç vaxt yapışmayıb və yapışmayacaq".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucovun fikrincə, Böyük Britaniya mətbuatında Azərbaycana qarşı tərxiyat xarakterli yazıların işıq üzünə görməsi təəssüf doğurur: "Birləşmiş Krallıq Bakı ilə isti münasibətlərə malikdir və ən yaxın tərəf-

daşlardan biridir. 44 günlük Vətən müharibəsində də London haqqın yanında oldu, Azərbaycanı dəstəklədi. Britaniyadakı bəzi media orqanlarının yaydığı feyk məlumatlar, qərəzli materiallar təbii ki, rəsmi mövqeyi əks etdirmir. Ancaq cəmiyyətdə yanlış rəy formalaşdırılması baxımından qəbul edilməzdir. Britaniya Yayın Korporasiyası BBC-nin fəaliyyəti ilə bağlı zaman-zaman skandallar yaşanıb. ABŞ Prezidenti Donald Tramp barədə həqiqətə uyğun olmayan material dərc etdiyinə görə rəhbərlikdə istefalar baş verdi və rəsmi üzr istənilirdi. Bu nüfuzlu media orqanı üçün utancverici bir haldır. Etibarlılığa və mötəbərliyə ciddi xələl gətirən hadisədir. Həmin media orqanının Azərbaycana qarşı başladığı çirkin kampaniya iflasa uğradı. Bəzi dairələr məqsədlərinə çatma bilmədilər. Azərbaycan qəti qələbəsinə qazandı, beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi yüksək səviyyədə reallaşdırdı. "Daily Ekspress" tabloidinin Azərbaycana qarşı irəli sürdüyü ağılasığmaz sərəm iddiaların da bir mərkəzəndə idarə olunduğu qənaətinə dəyər. Bunun arxasında çirkin və məkrli məqsədlər durur. Əsas məqsəd Azərbaycanı Rusiya ilə qarşı-qarşıya qoymaq və nifaq toxumu səpmək, eyni zamanda Ermənistanla Azərbaycan arasında aparılan sülh və normalaşma planına kölgə salmaqdır. Birtərəfli və qərəzli təbliğat kampaniyası bundan əvvəl olduğu kimi yenə də iflas edəcək. Tabloid elə yalanlar uydurur ki, sanki uşaqlıqda aldadır. Təyyarələrin və digər silahların Azərbaycandan Ukraynaya tədarükü iddiası həqiqətən də bu nəşrin nə qədər qeyri-ciddi və böhtançı olduğunu bariz göstəricidir. Azərbaycanla Ukrayna əlaqələri heç vaxt gizli olmayıb və bu, sırf iqtisadi, humanitar xarakter daşıyıb. Azərbaycanın göstərdiyi humanizm, əksinə, təqdir olunmalıdır. Bu gün kollektiv Qərbi Ukraynanın işğalının dayandırılması, fəlakət və faciələrin durdurulması ilə bağlı çabalar içərisindədir. Rusiya Ukraynanın enerji sektorunun 60 faizindən çoxunu məhv edərək milyonlarla insanı soyuq fəsillərdə çıxılmaz vəziyyətdə qoyur. Azərbaycanın belə bir məsul dövrə Ukrayna xalqının çətin durumundan çıxarılmasına dəstəyini ifadə etməsi dövlətimizin böyüklüyüdür, onun humanizm meyarlarına sadiqliyidir. "Daily Ekspress" isə yalançı danosçuluq edərək özünü Kremlin nökrü və agenti kimi aparır".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Iranın xarici işlər nazirinin müavini Vahid Cəlalzadə Bakıya gəlib. Xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovla görüş zamanı iki ölkə arasında ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq gündəliyi, eləcə də regional məsələlər müzakirə olunub. İki ölkə arasında siyasi, iqtisadi, ticarət, enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat və kommunikasiyalar sahələri üzrə əməkdaşlığın perspektivlərini müzakirə edən tərəflər xüsusilə Azərbaycan və İran tərəfindən icra olunan bir sıra layihələrin regionumuzdan keçən nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafında mühüm rol oynadığını bildiriblər.

İkincisi, İranın siyasi dairələrində Azərbaycanla bağlı əsassız etnik və tarixi iddiaların təkrarlanmasıdır. Bu qruplar ölkənin daxili işlərinə qarışmaq üçün müxtəlif sosial və etnik təzyiqlər yaratmağa çalışırlar. Məqsəd İranda yaşayan soydaşlarımızın Azərbaycanla olan mədəni və etnik bağlarını zəiflətməkdən,

tindən narahat olmamağa çağırır: "Azərbaycan hər zaman İran dövləti ilə normal, ikitərəfli və qarşılıqlı münasibətlərin olmasında maraqlı olub. Biz İranı da türk dövləti hesab edirik. Zəngəzur dəhlizinin açılması ən çox İran iqtisadiyyatına böyük xeyir vermiş olur. Əhməd Kazemini böyük səhvə yol verir



ABŞ kəşfiyyatı: "İranı Xamneyi idarə etmir"

"İran 12 günlük müharibədə zəifləsə və sanksiyalarla tükənsə də, hələ də istənilən daxili üsyanı ölümcül şəkildə yatırmaqda qətiyyətlidir".

Teleqraf xəbər verir ki, bunu ABŞ Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin (CIA) İran üzrə keçmiş əməkdaşı **Ryuel Mark Gerşt** II-yə müsahibəsində deyib.

"İran liderləri Parisə qaçmaq niyyətində deyillər, son ana qədər mübarizə aparacaqlar", - o bildirib.

Ryuel Mark hesab edir ki, İranda köklü qeyri-sabitlik hökm sürür, ABŞ və İsrailə müharibə onun üçün sarsıdıcı olub, indi düşmənlərinin informasiya təsirinə qarşı şübhə içindədir: "12 günlük müharibə həm psixoloji, həm də bürokratik baxımdan İran rəhbərinə (Əli Xamenei) ölümcül zərbə vurub. 86 yaşlı mollaın mövqeyi zəifləyir. Şübhə edərəm ki, hakimiyyəti həqiqətən bu 86 yaşlı kişi idarə edir, bunu onun "klonları" edir. O, sistem daxilində öz "klonlarını" uğurla yerləşdirib".

Həmçinin o qeyd edib ki, beynəlxalq sanksiyalar iqtisadiyyatı iflic edib, gündəlik xərcləri artırsa və hakimiyyətə ictimai dəstək zəifləsə də, Xamneyi və komandası ABŞ ilə danışıqların bərpası şərtlərini rədd edir.

Ryuel Markın sözlərinə görə, rejim bilir ki, tam bərpa artıq mümkün deyil, xalqın ona nə qədər nifrət etdiyini də anlayır, amma gənclərin etirazlarını yatıra bildiyi müddətdə salamat qalacaq.

O əlavə edib ki, ABŞ İran rejimini devirmək üçün ciddi təzyiq göstərməyəcək: "Hazırda ciddi bir təzyiq yoxdur, Trampın əlində çevriliş strategiyası yoxdur və ABŞ-dəki siyasi qüvvələr belə bir yanaşmaya qarşıdır. Amma hər tərəfdən gözlənilməz hadisələr gələ bilər və İran hakimiyyətini bu qeyri-müəyyənlik qorxudur. Dəyişiklik daxildən gəlməlidir. Bu işi gənclər görə bilər".



AZAL təyyarəsi ilə bağlı Qazaxıstandan açıqlama

Qazaxıstan nəqliyyat nazirinin müavini Maksat Kaliakparov Aktauda Azərbaycan Hava Yollarının (AZAL) serişin təyyarəsi ilə bağlı baş verən qəza üzrə araşdırmanın gedişatını şərh edib.

Teleqraf xəbər verir ki, o, bu barədə brifinqdə məlumat verib.

"Hazırda araşdırma davam edir. İlk nəticələr üç aydan sonra tam şəkildə müvafiq komissiyaya təqdim ediləcək. Hazırda daha dərin araşdırma aparılır", - Kaliakparov bildirib.

Nazir müavininin sözlərinə görə, kifayət qədər mürəkkəb araşdırma aparılır: "Bu, mürəkkəb işdir. Tamamlandıqdan sonra, əvvəlki hesabat kimi, o da tam şəkildə mediaya açıqlanacaq. Nə vaxt açıqlanacağını deyə bilmərik. Bu, kifayət qədər ciddi məsələdir, ona görə də hazırda vaxt qrafikinə zəmanət verə bilmərəm, amma onu bu ilin sonuna qədər açıqlayacağıq".

İranda anti-Azərbaycan qruplar yenidən fəallaşdı

Rəsmi Tehran Bakıya nazir müavinini göndərüb; Azərbaycanın hərbi qüdrətindən narahat olan dairələr yenidən "köhnə havalara" qayıdıb

Maraqlıdır ki, səfər ərəfəsi İranda fəaliyyət göstərən anti-Azərbaycan qrupun üzvləri fəallaşdı. Qrupun əsas üzvlərindən olan Əhməd Kazemi özünün şəxsi blogunda Azərbaycan əleyhinə daha bir məqalə ilə çıxış edib. O iddia edib ki, guya Bakı, Ankara və İrəvan arasında İran əleyhinə gizli razılaşmalar var. "Bakı və Ankara İranın mövqeyini zəiflətmək üçün Zəngəzur dəhlizinə yeni ad seçib".

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan Ermənistanla olan danışıqlarda İranı geosiyasi intriqaya çəkmək niyyətində olub. Bu azmış kimi, Kazemi onu da iddia edib ki, Zəngəzur bölgəsində əhalinin azalması və köç etməsi Bakının planları ilə əlaqədardır.

"Ermənistanla ABŞ arasında bağlanan müqavilə ölkəmiz üçün siyasi təhlükədir". Bunu isə İran parlamentinin Quruculuq Komissiyasının üzvü Əlireza Nesari "Khabarfori" saytına açıqlamasında deyib. O qeyd edib ki, Zəngəzur dəhlizi layihəsi marşrutunun İranda 107 kilometrlik hissəsinin təkmilləşdirilməsinə və tikintisinə ehtiyac var və bu iş 4-5 il çəkəcək.

Nesari onu da bildirib ki, İran bəzi addımlar atmalıdır: "Biz iki məsələni prioritetləşdirəliyik: İran torpağından keçən hissəni tamamlarsa, ağırtonnaqlı nəqliyyatın keçidi daha asan olacaq. Bu marşrutu təmin etsək, onlar bizim marşrutla keçmək məcburiyyətində qalacaqlar".

İranın 8 noyabrda keçirilən Zəfər 5 illiyinə həsr olunmuş hərbi parad isticarəsi də hələ davam edir. Bu ölkənin mediası mütəmadi olaraq Azərbaycanın nümayiş etdirdiyi silahları təftiş və onların özləri üçün "təhlükə" olduğunu iddia edir. "Mashregh News" saytı bununla bağlı yazıb ki, guya paradda nümayiş etdirilən bütün silahlar İsrail



istehsalıdır. Hətta Çin və Rusiya istehsalı olan silahları belə İsrailin adını çıxıb.

AMİP Ali Məclisinin sədri, politoloq Rəşad Bayramov "Yeni Müsavat"a söylədi ki, son illərdə, xüsusilə də Qarabağ zəfərindən sonra İranda müəyyən siyasi dairələrin təmsilçilərinin və anti-Azərbaycançı qrupların ölkəmizlə bağlı əsassız iddialar irəli sürərək, regionda yeni yaranan geosiyasi realitələrə qarşı müqavimət göstərməsi açıq şəkildə müşahidə olunmaqdadır: "Bu dairələr Azərbaycanın müstəqil və çoxtərəfli xarici siyasət kursunu, eləcə də Cənubi Qafqazda əldə etdiyi strateji nailiyyətləri heç bir şəkildə həzm edə bilmirlər. İranın bu anti-Azərbaycan ritorikası əsasən üç mərkəzi xətt üzrə formalaşır. Birincisi, Azərbaycanın suveren xarici siyasətinə qarşı təzyiqdir. Belə ki, İranın bəzi siyasi dairələri Azərbaycanın global güc mərkəzləri ilə, xüsusilə də Qərbi və Türkiyə ilə əlaqələrini inkişaf etdirməsini Tehran üçün bir təhlükə olaraq görürlər. Bu dairələr Azərbaycanın müstəqil siyasi qərarlar qəbul etməsini, həm regionda, həm də beynəlxalq səviyyədə təsirli bir aktrora çevrilməsini qəbul etməkdə çətinlik çəkirlər.

Azərbaycanın inkişaf modelindən ilhamlanmaqdan ya yındırmaqdır.

Üçüncü xətt isə özündə regiondakı yeni güc balansına qarşı müqaviməti ehtiva edir. 44 günlük Vətən savaşından sonra Azərbaycan yalnız öz ərazi bütövlüyünü bərpa etmədi, həmçinin Cənubi Qafqazda yeni təhlükəsizlik arxitekturasının əsas oyunçusuna çevrildi və İran bunu regiona təsir imkanları baxımından təhdidi olaraq görür. Eyni şəkildə Azərbaycan və Ermənistan arasındakı əməkdaşlığı, xüsusilə Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı razılaşmaları da özünün iqtisadi və strateji maraqlarına zərbə olaraq qiymətləndirir. Halbuki Zəngəzur dəhlizinin inkişafı, yalnız Azərbaycanın deyil, həm də regionun iqtisadi və kommunikasiya infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Buna görə də İranda anti-Azərbaycan qüvvələrinin mövqeyini və təbliğatını, regiondakı yeni geosiyasi realitələri qəbul etməkdən yayınmağa çalışan qüvvələrin öz mövqelərini qorumağa yönəlmiş cəhdi kimi qiymətləndirmək lazımdır".

ƏHD Partiyasının baş katibi Niyaməddin Orduxanlı cənub qonşumuzu Azərbaycanın hərbi qüdrə-

və qərəzlidir. Hansı təhlükədən söhbət gedə bilər? On illərdir Amerikanın ağır sanksiyalarına məruz qalan, əhalisinin böyük hissəsi yoxsulluq səviyyəsindən aşağı yaşayan İran dövlətinə Zəngəzur dəhlizinin açılması quru yolla böyük ticari əlaqələr yaradacaq. Çox təəssüf ki, İran molla rejiminin nümayəndələri hələ də Azərbaycanın inkişafını, güclənməsini, qüdrətlənməsini ölkələri üçün təhdid kimi qəbul edirlər. 5 illik paradımızda Azərbaycanın hərbi qüdrətinin bir daha nümayiş etdirilməsi İran rəsmiləri narahat etməməlidir. Biz tək İsrail dövləti ilə deyil, qardaş Türkiyə, Pakistan, İtaliya, Belarus, Çin və o cümlədən də Rusiya ilə hərbi əməkdaşlıq edirik. İranın həmin dairələri niyə unudurlar ki, 30 ildən artıqdır ki, müsəlman məscidlərini dağıdan və donuz saxlayan Ermənistanə hər cür dəstəyi verən İran dövlətidir.

Qarabağda vaxtilə "Ohanyan səddi"ni tikən və buna görə Ermənistanla milyonlarla ton sement verən İran deyildimi? Qarabağın bütün daşını, kəsəyini söküb İranı aparın kim idi?"

Q Cavanşir ABBASLI,
"Yeni Müsavat"

Ötən həftə Milli Məclisin plenar iclasında 2026-cı il dövlət büdcəsinin ilk oxunuşda müzakirələri keçirildi. Müzakirələrdən sonra Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov “Yeni Müsavat”ın suallarını cavablandırır. Olduqca maraqlı məqamlarla zəngin olan müsahibəni diqqətinizə təqdim edirik.

- Vüqar müəllim, büdcə müzakirələrindəki çıxışınızı dinlədik. Bir sıra maraqlı və faydalı təklifləriniz də oldu. Ümumiləşdirsək, çıxışınız real mənzərəni əks etdirmədi, yoxsa hələ bunlar gördüklərinizin, aşkarlıqlarınızın “dördü biri” deyildi? Hesablama Palatasının rəhbəri olaraq dedikləriniz tam real situasiyanı göstərir, yoxsa ikinci qovluqda daha ciddi faktlarla zəngin dosyalar var və məxfilik şəraitində müvafiq qurumlara təqdim olunur?

- Çıxışın müddəti çıxışda deyilə biləcək fikirlərin ümumi külliyyatıdır. Daha geniş informasiya Hesablama Palatasının növbəti ilin dövlət büdcəsi ilə bağlı parlamentə təqdim etdiyi rəyde əks olunub. Rəyde çox geniş şəkildə bütün məsələlər, dövlət büdcəsinin həm gəlirləri, həm xərcləri, həm də onların makroparametrlərə adekvatlığı ilə bağlı geniş təhlillər var. Eyni zamanda bu sənədin hazırlanması prosesində və o cümlədən parlamentə büdcə sənədi daxil olana qədər Hesablama Palatası tərəfindən dövlət orqanları, xüsusilə də fiskal orqanlarla qarşılıqlı şəkildə uzun müzakirələr aparılıb. Hər bir rəqəmin, göstəricinin, hətta ifadənin dövlət maliyyəsinin idarə edilməsinə təsiri, habelə hansı tövsiyənin hansı mərhələdə icra olunması ilə bağlı geniş və əhatəli müzakirələrimiz olub. Bəli, bu büdcə layihəsində kifayət qədər tövsiyəmizin icra olunduğunu müşahidə etdik. Lakin bu il eyni zamanda icra olunmayan tövsiyələr də var. Biz buna da nikbin baxırıq, çünki 3-5 il bundan qabaq təqdim ediyimiz bezi tövsiyələr ötən il, bəziləri isə bu il artıq nəzərə alınıb. Yeni belə bir planımız da yoxdur ki, mütləq hamısı bu il həllini tapsın. Ən yaxşı hal budur ki, hökumət özünün fəaliyyətində bu təklif və tövsiyələrə çox konstruktiv yanaşır və bu təklif və tövsiyələrin onların işinə faydalı olacağını qəbul edir.

- Hesablama Palatasından, onun təmsilçilərindən bəhs edərkən qeyri-ixtiyari olaraq göz önünə məşhur müfəttiş obrazı gəlir. Əməkdaşlarınız fəaliyyətləri zamanı hansı mənzərə və münasibətlə qarşılaşırlar? Nəzarət tədbirləri zamanı daha çox müqavimətlə üzləşirlər, yoxsa öz işlərini rəvan şəkildə icra edirlər?

- Dediğiniz məqamların artıq dövrü keçib. Artıq dövlət auditinin, onun məqsədlərinin nədən ibarət olduğunu dövlət orqanları çox aydın şəkildə anlayır və bizim fəaliyyətimizə heç bir müdaxilə, yaxud iradlar bildirmir. Biz çalışırıq

Hesablama Palatasının sədrindən “Yeni Müsavat”a ilginclik açıqlamalar

Vüqar Gülməmmədov: “Dövlət vəsaitinin artıq xərclənməsinə səbəb olan şəxslərin sonrakı fəaliyyəti audit olunan obyektlərin səlahiyyətlərinə aiddir”



ki, konstruktiv şəkildə istənilən apardığımız nəzarət tədbirlərini üç əsas məqsəd üzərində quraq. Birinci məqsədimiz: aparılan auditin faydasının olması. İkinci məqsədimiz: təşkilatın maddi-məsul şəxslərinin daha məsuliyyətli olması. Üçüncü məqsədimiz: artıq xərclənən vəsaitlərin bərpası, düzəldilə biləcək nöqsanların bu mərhələdə aradan qaldırılmasıdır. Bu üç məqsədlə bağlı dövlət auditini aparılan istənilən təşkilatda bizim mövqə açıqdır, şəffafdır və hər hansı digər bir məqsəddə xidmət etmir.

- Sui-istifadə nəticəsində mənimsənilən vəsaitlərin geri qaytarılması vaxtaşırı müzakirələrə səbəb olur. Deyək ki, hansısa bir qurumda bir neçə milyonluq dövlət vəsaiti mənimsənilib və sizin əməkdaşların apardığı audit nəticəsində korrupsiya faktları aşkarlandı. Qarşı tərəf vəsaitin ödəniləcəyi barədə öhdəlik götürməsi ilə məsələ bitmiş sayılır. Bəs, hüquqi məsuliyyət, digər qanunvericiliyə uyğun addımlar? Yoxsa bunlar Palatanın səlahiyyətlərinə daxil deyil?

- Maliyyə pozuntusunun aradan qaldırılması istiqamətində, maliyyə vəsaiti ilə müşahidə olunursa, vəsaitin dövlət büdcəsinə qaytarılması iki yolu var. Bunun biri artıq xərcə yol vermiş şəxslərin özləri, yaxud bu vəsaiti alan qurumlar tərəfindən vəsait geri qaytarılır. Əgər bu vəsaitlər qeyd etdiyim subyektlər və şəxslər tərəfindən geri qaytarılmırsa, materiallar

hüquq-mühafizə orqanlarına verilir. Hüquq-mühafizə orqanlarına təqdim olunduqdan sonra o məsələ artıq Hesablama Palatasının birbaşa mandatına daxil deyil.

- Palata yarandıqdan bəri nə qədər vəsaiti dövlət büdcəsinə qaytarmağa nail olub?

- Bu ilin 9 ayının göstəricisinə əsasən, minimum 27 milyona kimi vəsaitin dövlət büdcəsinə qaytarılmasına nail olmuşuq. Bu məbləğ daha çoxdur. Lakin bizim yekunlaşmış nəzarət tədbirlərimizin həcmi təqribən ümumi iş planının 30 faizindən çoxdur. Son 10 il götürsək, Hesablama Palatasının dövlət büdcəsindən aldığı, özünü saxlaması ilə bağlı xərcləri müqayisə etsək, bu, birin üçü nisbətidir. Yeni Hesablama Palatası 3 dəfə artıq məbləğdə dövlət büdcəsinə vəsait qaytarıb.

- Səhmi danışsaq, heç olubmu ki, Hesablama Palatasının əməkdaşlarını “ram” etməkdən ötrü audit olunan qurum olara “hürmət” təklifi ediblər?

- Belə hal olarsa, bizim tərəfimizdən dərhal buna reaksiya verilir. Hesablama Palatasının həmin əməkdaşı dərhal işdən azad olunur və hüquq-mühafizə orqanına verilir. Yuxarıdakı sualla bağlı onu da qeyd edirəm ki, nəzarət tədbirlərinin riskləri də var: pozuntuların müəyyən edilmə riskləri. Bunu 75-80 faiz həcmdə qiymətləndiririk. Yəni qurumun auditorları tərəfindən hansısa pozuntuların tapılmama riski də ola bilər. Ey-

ni zamanda qeyd edirəm ki, məqsəd yalnız dövlət vəsaitinin bərpası deyil. Burada dövlət vəsaitini istifadə edənlərin maliyyə idarəetməsi və maliyyə hesabatlılığı da önəmli məsələdir. Tapıntıların, pozuntuların, xətalı davranışların növbəti dəfə təkrar olunmaması da önəmli məsələ olmaqla auditin təsirini səciyyələndirən göstəricilərdəndir. Dövlət vəsaitini artıq və əsassız xərcləyən maddi-məsul şəxslərin sonrakı fəaliyyəti həmin qurumların səlahiyyətlərinə daxildir.

- Sizin auditlər yalnız ölkə daxilini əhatə edir, yoxsa diplomatik nümayəndəliklərimiz də sizin fəaliyyət sferənizə daxildir?

- Bəli, əhatə edirik. Daha çox iş planından asılıdır. Xaricdəki səfirliklər, diplomatik nümayəndəliklərimizin fəaliyyətinin maliyyə tutumu ayrı-ayrılıqda çox da böyük rəqəm deyil. Biz Xarici İşlər Nazirliyini audit edərkən onların hesabatını da audit edirik.

- Bəzən abonentlərlə aylıq ödənişləri tələb edən dövlət qurumlarının əməkdaşları arasında insidentlər yaranır. Söhbət milyonların auditindən gedirsə, deməli, əməkdaşlarınız heç də xoş qarşılanmır, elə deyilmi? Heç olubmu ki, hansısa məmurla səs-küyü yayılmasa da, ciddi toqquşmalarınız baş verib?

- Biz fəaliyyətimizlə bağlı hesabatlar, eyni zamanda büdcə prosesi ilə əlaqədar rəyləri, habelə ayrı-ayrı qurumlarda aparılan dövlət auditinin nəticələrini rəsmi in-

ternet sahifəsində yerləşdiririk. Bu hesabatlarla və məlumatlarla tanış olsanız, görə bilərsiniz ki, Hesablama Palatasının məqsədi dövlət vəsaitini istifadə edən məsul şəxslərin dövlət vəsaitləri ilə bağlı davranışlarının, bu vəsaitlərin səmərəli istifadəsi ilə bağlı verilən qərarların, bu qərarların nə dərəcədə dövlət orqanının fəaliyyətinin səmərəliliyinə təsirinin doğru-düzgün qiymətləndirilməsidir. Əsas missiyamızın dövlət vəsaitlərinin istifadəsində qanunauyğunluğu, effektivliyi və hesabatlılığı artırmaq olduğunu anlayan hər bir audit obyekti tərəfindən qeyd olunan məqamları müşahidə etmirik.

- Elə qurumlar varmı ki, siz hələ də onları monitoring etmək imkanına malik deyilsiniz və qarşınızda hansısa maneələr, sədlər mövcuddur?

- Heç bir maneə yoxdur. Dövlət vəsaitindən istifadə edən hər kəs, hər qurum, o cümlədən Sosial Müdafiə Fondu, İşsizlikdən Sığorta Fondu, İcbari Tibbi Sığorta Fondu və Dövlət Neft Fondu, yeni icmal büdcənin bütün komponentləri - eyni zamanda buraya Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsi də aiddir - bütün icmal büdcənin tərkib hissələri bizim auditin əhatə dairəsinə daxildir.

- Deməli, sizə hər yerdə “yaşıl işıq” var?

- Bəli. 2018-ci ildə Milli Məclis tərəfindən qəbul edilmiş qanun var. O qanunda bizim fəaliyyət istiqamətlərimiz, vəzifələrimiz, hüquqlarımız

mövcuddur. Biz o çərçivədə fəaliyyət göstərməyə çalışırıq.

- Kadr resursunuz məhduddurmu və bu amil müəyyən vəzifə və funksiyaların tam yerinə yetirilməsinə səbəb ola bilərmi? Kadr sarıdan problemləriniz var və aparatın genişləndirilməsinə ehtiyac duyursunuz, eləmi?

- Hazırda bu haqda bir-mənalı fikir bildirə bilmərəm ki, işçi heyətini artırmaq, artırmağa? Sadəcə, misal üçün, qeyd edirəm ki, qonşu Gürcüstanda ali audit orqanının işçilərinin sayı 305 nəfərdir. Bizdə 197 ştat var. Gürcüstanın büdcəsi ilə bizim büdcəni müqayisə edib, qərar verin.

- Gürcüstanla müqayisədə əhalimizin sayı çoxdur...

- Əhali sayından daha çox dövlət büdcəsindən istifadə edən qurumların istifadə etdikləri vəsait daha önəmlidir. Belə qəbul edərkən ki, bizdə 10 milyon manatdan aşağı vəsait istifadə edənlərin sayı da kifayət qədər çoxdur. Bundan ötrü dövlət maliyyə nəzarəti haqqında gələcəkdə qəbul ediləcək qanunda xüsusi maddələrin olması lazımdır ki, həm daxili nəzarət orqanları, həm kənar nəzarət orqanlarının fəaliyyətlərində predmet və sərhədlər müəyyənləşdirilsin. Bu halda vəsaitin istifadəsi ilə bağlı daha dolğun, düzgün, tam informasiya əldə etmək mümkün olar.

- Palata neçə il əvvəli audit etmək hüququna malikdir?

- Bizdə elə bir məhdudiyyət yoxdur.

- Belə aydın olur ki, məmur təbəqəsi sizinlə münasibətlər və davranışda daha ölçülü-biçili davranır, doğrudur? Davranışlarında ehtiyatlanmaları hiss edirsinizmi ki, “birdən bizi də yoxlatdırar”, deyə?

- Qorxudub-çəkindirə biləcək ifadələrdən istifadə etməyə lüzum görmürük. Dövlət auditinin məqsədi onları daha məsuliyyətli olmağa yönəlib. Əlbəttə, daha məsuliyyətli olan şəxslər dövlət vəsaitinə münasibətdə fərqli olurlar. Nəzarəti həyata keçirəcək şəxslərin özünün dövlət qulluqçusu olması, onun etikasına bağlı hüquqi aktın mövcudluğu da önəmli məsələdir.

- Artıq 12 ildir bu vəzifədəsiniz. Yorulmursunuz?

- Xeyr

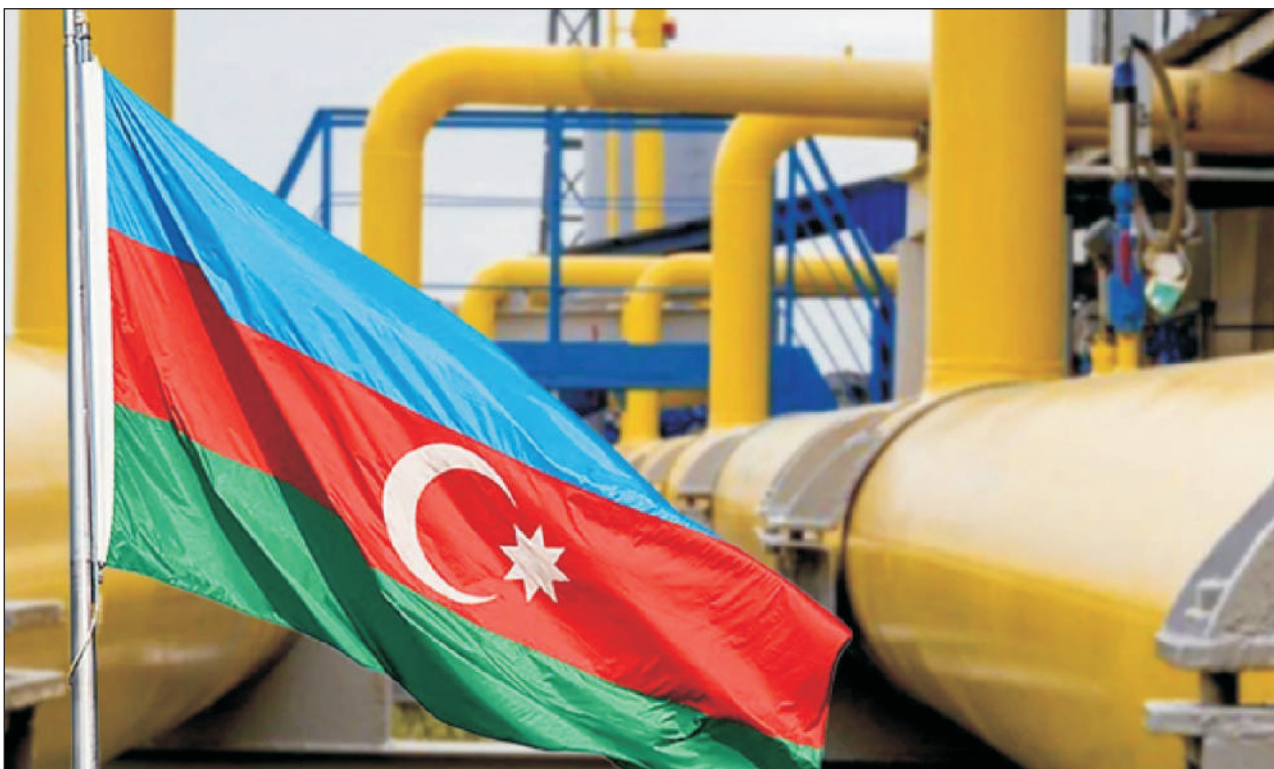
- Maaşınız sizi qane edir?

- Bəli, yetərincədir.

□ **Elsad PASASOY,**
“Yeni Müsavat”

ABŞ Bakının qaz satışını niyə blokladı?

Vaşinqton öz enerji məhsulunu Ukraynaya nəql etmək üçün bu addımı atıb; Azərbaycanla münasibətlərin inkişaf mərhələsində olduğu bir vaxtda verilən qərar narahatlıq doğurur



ABŞ Azərbaycan qazının Yunanıstan vasitəsilə Ukraynaya nəqlini əngəlləyib. Yunanıstanın "Kathimerini" qəzetinin hökumət mənbələrinə istinadən verdiyi məlumata görə, blokada səbəb ABŞ-nin öz maye qazını Ukraynaya satmaq üçün müstəsna hüquq tələb etməsi olub.

Afinada Ukraynanın "Naftoqaz" şirkəti ilə Yunanıstanın "Aktor Group" və DEPA şirkətləri tərəfindən yaradılan yeni "Atlantic-See LNG Trade" şirkəti arasında müqavilə imzalanıb. Müqaviləyə əsasən, Yunanıstan 2025-ci ilin dekabrından 2026-cı ilin martına qədər "şaqlı dəhliz" (Bolqarıstan və Rumıniya vasitəsilə) vasitəsilə Ukraynaya Amerika maye qazını tədarük edəcək. Yunanıstan hökuməti mənbələri ABŞ-nin bu marşrutla Azərbaycan qazının nəqlinə veto qoyduğunu bildirib.

Trans-Adriatik Boru Kəməri (TAP) vasitəsilə Yunanıstana çatdırılan Azərbaycan qazı ucuzdur və ABŞ bu səbəbdən rəqəbətdən narahatdır. Vaşinqton Yunanıstan vasitəsilə Ukraynaya qaz tədarükü üçün müstəsna hüquqlar axtarır. ABŞ-nin tələblərinə uyğun olaraq, "Atlantic-See LNG Trade" ilə "Naftoqaz" arasında bağlanmış müqavilədə Azərbaycan qazının "şaqlı dəhliz" vasitəsilə nəqlinin yalnız fors-major hallarda mümkün olması nəzərdə tutulur. Bu o deməkdir ki, əgər hər hansı səbəbdən Amerikanın "Atlantic-See LNG Trade" şirkətinin maye qaz daşınması gecikərsə (bunu istisna etmək olmaz) və ya texniki problemlər yaranarsa,

Yunanıstan şirkəti "Naftoqaz" qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün TAP vasitəsilə çatdırılan və DEPA-nın nəzarətində olan Azərbaycan qazından istifadə edə biləcək.

Xatırladaq ki, 2025-ci ilin yayında "Naftoqaz" və SOCAR arasında pilot razılaşmaya əsasən, az miqdarda Azərbaycan qazının Bolqarıstan, Rumıniya və Moldova vasitəsilə Ukraynaya çatdırılmasına icazə verilib. Bunun ardınca Rusiya Odessa vilayətində Ukrayna-Rumıniya sərhədi yaxınlığında yerləşən və Azərbaycan qazının Ukraynaya nəqli üçün istifadə edilən qaz kompressor stansiyasına pilotsuz təyyarələrlə zərər bəslənir.

Kiyev Azərbaycan qazının Ukraynaya tədarükü üçün uzunmüddətli müqavilə bağlamağa hazır olduğunu bildirib. Bu məsələ ilə bağlı tərəflər arasında danışıqların getdiyi bildirilir.

Bu kontekstdə, Enerqia.gr yazır ki, Vaşinqtonun SOCAR-ın Ukraynaya qaz nəqlini "Şaqlı dəhliz" vasitəsilə əngəlləmək qərarı ziddiyyətli görünür və həm Bakıda, həm də Avropa paytaxtlarında narahatlıq doğurur. Diplomatiya mənbələri vurğulayırlar ki, Azərbaycanla enerji mübahisəsinə girməzdən əvvəl Vaşinqton regional qaz baza-

rının arxitekturasını və nəqliyyat marşrutlarının texnologiyasını daha yaxşı başa düşməlidir.

Avropalı analitiklər xüsusilə Bakının daxili balansını təmin etmək üçün tələb etdiyi məhdud həcmdə Rusiya qazını Azərbaycanın idxalından narahatdırlar. Bununla belə, Avropa qurumları TAP-ın Azərbaycanın daxili şəbəkəsinə heç bir şəkildə bağlı olmadığını vurğulayır. Ona görə də Rusiya və Azərbaycan qazının "qarışdırılması" ilə bağlı şübhələr əsassızdır və faktiki infrastruktur konfigurasiyasına uyğun gəlir. (Haqqın.az)

Bütün bu məlumatlar birlikdə götürüldə sübut edir ki, Azərbaycan Avropa qaz infrastrukturunun sistem formalaşdırıcı elementi olaraq qalır və ABŞ-nin "Şaqlı dəhliz"də Azərbaycan resurslarından istifadəni məhdudlaşdırmaq qərarı Avropanın uzunmüddətli enerji təhlükəsizliyi məntiqindən daha çox siyasi və kommersiya maraqları ilə diktə olunur.

ABŞ ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin indiki inkişaf mərhələsində bu cür münasibət necə izah edilə bilər? Amerikanın bu anlaşmadan qazanacağı qəpik-quruşa ehtiyacı varmı?

Professor Qabil Hüseynli bunu iki səbəblə izah edir. Onun fikrincə, ilk növbədə ABŞ Avropa bazarını və bura daxil olan Ukrayna enerji təchizatı cəhətdən

özündən asılı vəziyyətə salır. Digər bir səbəbi isə Yunanıstanın NATO dövləti olması ilə əlaqədardır: "Ukrayna böhranı Avropanın "Şimal axını" layihələrindən imtina ilə nəticələndi. Bu da özlüyündə rus qazından asılılığı minimuma endirməyi hədəfləyən Avropanın Birləşmiş Ştatlardan asılı vəziyyətə düşməsinə gətirib çıxardı. Nəticədə verilən qərar məhz Birləşmiş Ştatların geoeconomik hədəflərinə çatmasında fürsət oldu. Yeni burada birbaşa Azərbaycana zərbə vurmaq məqsədi yoxdur, sadəcə, Vaşinqtonun global planı var".

Onun sözlərinə görə, Yunanıstan ABŞ-yə Azərbaycandan bir "köynək yaxındır" deyərək Afinanın NATO üzvlüyünə görə üstünlük verilib: "Eyni zamanda Türkiyə amili də nəzərdən qaçırılmamalıdır. Ancaq hər bir məsələdən qabaqda Birləşmiş Ştatların öz maraqları gəlir. Ona görə də belə bir qərar qəbul olunub. Nəzərə alaq ki, Tramp siyasi xadim deyil, biznes ideoloqudur. Onun bu yaşda belə bütün prioriteti ölkəsinə pul gətirməkdir. Yeni kim haqlıdır, kimin maraqları qurban verilib, bunların heç biri onu maraqlandırmır. Belə bir yanaşma sahibi Azərbaycanı nəzərə ala bilməz. Tramp öz ölkəsinin enerji məhsulunu satmaq üçün Azərbaycanı arxa plana atmağa hazırdır".

Q.Hüseynli hesab edir



Maksdan Trampa: "Alınmadı rəis..."

ABŞ-də federal strukturlarda "radikal ixtisarlara" planı dayandırıldı

İlon Mask və Donald Trampın birgə təşəbbüsü ilə yaradılan DOGE-nin (Department of Government Efficiency - Dövlət Effektivliyi Departamenti) fəaliyyətinə xitam verilib.

Bu barədə "Reuters" agentliyi məlumat yayıb.

Məlumatda deyilir ki, DOGE prezident Tramp tərəfindən 20 yanvarın 20-də, yeni Trampın inauqurasiyası günü yaradılıb və 2026-cı ilin iyuluna qədər fəaliyyət göstərməsi planlaşdırılıb. DOGE ABŞ federal idarəetməsində bürokratiyanın optimallaşdırılmasını hədəfləyib.

2025-ci ilin mayına qədər Mask departamentin rəhbəri olub və sosial şəbəkədə yazıb ki, "DOGE-nin missiyası zamanla daha da güclənəcək". Layihənin əsas məqsədi dövlət xərclərinin azaldılması, agentliklərin səmərəliliyinin artırılması və bürokratik maneələrin minimuma endirilməsi olub.

2025-ci ilin mayında Mask rəhbərlikdən istefa verib. Onun ardınca DOGE-nin 20-dən çox əməkdaşı departamenti tərk edib və bildirib ki, siyasi ideologiya uğrunda "əsas ictimai institutları məhv etmək" istəmir. Bu, DOGE-nin nüfuzuna ciddi zərbə vurub və departamentin radikal optimizasiya planına ictimai dəstəyin olmadığını göstərib.

Bundan başqa, DOGE rəhbərliyindəki bir sıra şəxslər də vaxtından əvvəl vəzifələrini tərk edib, bir çox əməkdaş isə qısamüddətli müqavilə əsasında işə götürülüb və dövlət xidmətində uzunmüddətli karyera planlamayıb.

DOGE-nin ləğvindən sonra bütün əsas funksiyalar ABŞ Kadrılar İdarəsinə (OPM) verilib. İcraçı direktor Emmi Qlison isə mart ayında Səhiyyə və Sosial Xidmətlər Nazirliyinə müşavir təyin olunub və departament ləğv olunana qədər həm vəzifəsini saxlayıb, həm də yeni rolunu icra edib.

"Reuters" qeyd edir ki, DOGE-nin fəaliyyətinin dayandırılması Tramp administrasiyasının departamentə əvvəllər göstərdiyi diqqətlə kəskin ziddiyyət təşkil edir. Ağ Evin sözcüsü Liz Hyuston bildirib: "Prezident Trampa federal idarəetmədə israfçılıq, fındıqçılıq və sui-istifadələri azaltmaq üçün aydın mandat verilib və o, bu öhdəliyi fəal şəkildə yerinə yetirir".

ki, Tramp hakimiyyəti Azərbaycan iqtidarına və onun rəhbərliyinə yüksək səviyyəli qiymət verir, lakin ticari mövzularda müttəfiqlərini belə nəzərə almır: "Bu şərəfdən isə Yunanıstan istifadə edir. Bu ölkə ermənipərəst siyasəti ilə fərqlənir. Əslində Yunanıstanın bu iqtisadi prosesdə iştirakı da məhz siyasi faktordan irəli gəlir. Söhbət Türkiyəyə münasibətdən gedir. Uzun müddətdir ki, Türkiyə və Yunanıstan arasında Aralıq dənizində yerləşən qaz yataqları ilə bağlı bir rəqəbat var".

Həmsöhbətimiz sonda əlavə edib ki, Azərbaycan qazının Ukraynaya tədarükündə təhlükəsizlik amili də yaddan çıxarmamalıdır: "Rusiyanın məlum hücumları ciddi problem yaratdı, ona görə Yunanıstan istiqaməti daha təhlükəsiz görüne bilər".

Xatırladaq ki, Ukrayna Rusiya ilə müharibəyə qədər əsas qaz təminatını bu ölkədən alırdı. Ukraynanın Azərbaycan qazını alması Bakının Moskva ilə münasibətlərinin kəskinləşdiyi bir vaxtda baş vermişdi. Rusiyanın Ukraynaya mühari-

bə başlatmasından sonra Azərbaycan Avropa məkanında bir qaz ölkəsi kimi diqqət cəlb etməyə başlayıb. Hazırda Azərbaycan Avropa ölkələri də daxil, 10-dan çox ölkəyə təbii qaz satır. Kiyev Azərbaycan və dolayısı yolla ABŞ-dən qaz idxalı üçün tələsik addımlar atmağa məcbur olub. Ölkənin ən böyük qaz istehsalçısı və təchizatçısı olan "Naftoqaz" şirkəti 2025-ci ildə doqquz hava hücumunda onun infrastrukturuna 100-dən çox zərbə endirdiyini bildirib. Bu hücumlar Rusiyanın 2022-ci ildə genişmiqyaslı işğal müharibəsinə başlamasından bəri şirkətə olunan bütün hücumların təxminən yarısını təşkil edir. Fevralda Ukraynada gündəlik orta temperatur sıfır dərəcənin altında olarkən, Rusiya Ukraynanın qaz hasilatının, demək olar ki, yarısını müvəqqəti olaraq dayandıraraq Kiyevi 0.8 milyard kubmetr qaz idxal etməyə məcbur edib. Ukrayna indi qış istilik mövsümünə qədər yeraltı anbarlarını 13.2 milyard kubmetr qazla doldurmağa çalışır.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"



Büdcənin məmələri

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Təsədüfə bax ki, milli manisrlarımızdan biri qədim türk eli Qazaxıstanda erməni manisa səs verib, hələ bu azmış kimi, bağrına basıb qucaqladığı məqamlarda Milli Məclis İnzibati Xətlər Məcəlləsinə dəyişiklik üzərində çalışırdı və həmin dəyişiklik məhz internetdə milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması uğrunda idi.

Ancaq bu uzundraz giriş cümləsində "milli" sözünün gen-bol işlənməsi təsadüfi deyil, əsl milli xarakterimizdən doğur. Azərbaycanda hər şey milli olmalıdır. Elmlər Akademiyasından Dram Teatrına, rəqsdən toya, kinodan rüşvətə qədər... Məsələn, bütün dünya rüşvətə pis baxır, ancaq biz ona hörmət, haqq, şirinlik deyirik. Çünki milli xüsusiyyətimizdir.

Xanım manisrın erkək ermənini qucaqlayıb yarışmada ona 12 bal xal verməsi vətənpərvər milli təbəqəmizdə haqlı hiddət doğurmuşdur. Bəlkə tərsinə olsa dözərdik. Nə də olmasa ortada o boyda Əsli-Kəram, Bahadır-Sona təmaları var. Erməni qızı qucaqlamağa etirazımız yoxdur. Gələcək sülh müqaviləsində bunları nəzərə almaq lazım gələcək.

Əgər inzibati məcəlləyə düzəliş qəbul olunsa, yaxın gələcəkdə istənilən qucaqlaşmanın da təhlükəsi yaranaçaq. Cərimələr, hətta 30 gün, 2 ay həbs gözlənilir. Ancaq milli-mənəvi dəyərlər nədir, hansı söz söyüş sayılır, hansı işarələr və jestlər təhlükəlidir, bunu qanunda yazmaq, həmçinin əməl etmək bir az çətin olacaqdır. Örnək üçün, xaricilər iki barmağı "o" hərfi şəklində tutanda bu "okey, oldu, əla" kimi mənalar verir, ancaq sən bunu bizim hansısa məktəbin həyatında bir qaçaşa göstərsən sənə tədris vəsaiti olan qatlama bıçağı ilə yortar, çünki bizim milli jarqonda "okey" işarəsi "deşik" mənası verir.

Yaxud ağsaqqal gələndə ayağa durmaq milli dəyərimiz sayılır, ancaq bəzi rayonlarda icra hakimləri cavan uşaqlardır. O cümlədən nazirlər. İndi ağsaqqal işçi kabinetə girəndə nazir durub qabağına qaçmalıdır? Bəs dövlətçilik funksiyaları bundan zərər görməzmi? Biz təzədən AXC-Müsavat epoxasına qayıtmırıqmı? Allah göstərməsin, tfu-tfu... Qulağınızı dartın.

Elə bax bu kimi hal, yəni göz dəyməsin deyər "tfu-tfu" etmək ictimaiyyəti təhqir sayıla bilərmi?

Qadınlar hamısı kəlağayı örtməyə, kişilər qaftan geyməyə borcludurmuy? Yeni evlənənlər at yarışına çıxıb güləşməli, üç öpüb bir dişləməlidirmi? İldə bir dəfə Mərkəzi Bankın sədri dövlət büdcəsini açıb el-obaya yağmalatdırmalıdır?

Bunlar hamısı çətin suallardır. Həmçinin güman edirəm qanunun geriye qüvvəsi olmaz, çünki dahi şairimiz Vəqif müəllimin bu beytlərinə baxanda heç cür ona Şuşada poeziya bayramı keçirmək məqsəduyğun görünür: "Ayrıraydın obasından, elindən, Bir xəlvətdə tuta idin əlindən, Əməydin ağzından, şirin ləbindən, Görəydin necədir dad-da, ləzzətdə", "Qaşı kaman, kirpikləri qəməlim, Ağzı şəkkər dodaqları yeməlim, Olvan kəlağaylı, bəyaz məməlim, Sənəsi meydanım nəçün gəlmədi?", "Taxtına çıxmanam, taxtın ucadır, Qoynuna girmənəm, yanı gecədir, Deməginən Molla Pənah qocadır, Səni tamam yesəm, doymanam, gəlin".

Hələ mən nisbətən yüngüllərini, bir növ, 15 sutkalıq şeirləri yazdım, bəzi beytlərə minimum 2 min manat cərimə və 2 ay inzibati düşər. Məsələn, bu beytə baxın: "Öpüb, qucub, qucağımda qoyduğum, Əmlik məmələrin könlüm arzular".

Əlbəttə, hörmətli oxucularımız da bunlara müsbət yanaşır, güman edirəm. Sadəcə, indi kim iddia edə bilər ki, Molla Pənah Vəqif milli-mənəvi dəyərlərimizdən xəbərsiz olmuşdur?

İnternetdə söyüşə görə cəzaları sərtləşdirmək isə elə həmin söyüşlərə görə bir-birini bıçaqlayan gənclərin hikkəsinə bir növ yağ sürtmək, benzin tökməkdir. Onlar istər-istəməz fikirləşəcəklər: "Əgər söyüş bekar mövzudursa, hökumət niyə buna belə diqqətlə yanaşır, əhəmiyyət verir?" Güman edirəm yeni qanun qəbul olunsa, söyüşə görə qətlər artacaq. Söyüş-təhqirə görə indiki cəzalar da yetərlidir.

Yox, əgər bu cərimələrlə də büdcəni doldurmaq lazımdırsa, mənim sözüm yoxdur. Belə büdcənin bəyaz gərdənə...

Gürcüstanın Avropa İttifaqına inteqrasiya prosesi dayandırılıb. Məlumdur ki, bu barədə açıqlama verən Aİ-nin Gürcüstandakı səfiri Pavel Herçinski səbəbini də bəyan edib.

Ermənistan prezidenti Vaaqn Xaçaturyan bildirib ki, Tramp Marşrutu (TRIPP) layihəsi Gürcüstan üçün təhlükə yaratmayacaq, əksinə, Rusiya da daxil olmaqla, region ölkələrinə yeni imkanlar açacaq: "Onlar üçün heç bir təhlükə olmayacaq və heç bir itkiyə məruz qalmayacaqlar. Əksinə, Gürcüstanın əhəmiyyəti artacaq. TRIPP reallığa çevrilərsə və sərhədlər həqiqətən açılsaq, Ermənistan, Türkiyə, İran, Azərbaycan, Gürcüstan və bəlkə də Rusiya üçün yeni imkanlar yaranacaq. Daha sonra biz özümüzü bu layihəni daha tez gerçəkləşdirmədiyimiz üçün qınayacaq və tənqid edəcəyik".

Xaçaturyan həmçinin onu da bildirib ki, Tiflisə səfəri zamanı Gürcüstan rəsmiləri bu məsələ ilə bağlı heç bir narahatlıq bildirməyiblər və Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normalaşmasına kömək etməyə hazır olduqlarını açıqlayıblar.

Mövzunu şərh edən bəzi ekspertlərə görə, burada diqqətçəkən məqam odur ki, Xaçaturyan Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Gürcüstanla da müzakirələr aparıb. Onun "Gürcüstan rəsmiləri bu məsələ ilə bağlı heç bir narahatlıq bildirməyiblər" deməsi əslində normal mövqe kimi görünür. Amma bu həm də o rəyi yaradır ki, deməli, Gürcüstanda müzakirələr zamanı hansısa rəsmidən narazılıq eşidib, müəyyən narahatlıq müşahidə edib. Çünki Gürcüstanın Zəngəzur layihəsi gerçəkləşməsindən tranzit ölkə kimi mövqeyində zəifləmə olacaq, bu yenilik deyil. Amma erməni prezidentin bunu vurğulaması iki ölkə arasında inamsızlıq yaratmaq məqsədi güdə bilər.

"Zəngəzur dəhlizi layihəsi bütün bölgə üçün faydalı olacaq". Bunu noyabrın 23-də Gürcüstan parlamentinin sədri Şalva Papuaşvili jurnalistlərin Zəngəzur dəhlizinin açılmasından sonra Gürcüstanın Orta dəhlizdə funksiyalarını itirib-itirməyəcəyi ilə bağlı sualına cavabında deyib.

Şalva Papuaşvili bildirib ki, Gürcüstan Zəngəzur dəhlizi təşəbbüsünü alqışlayır: "Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişi bütövlükdə bölgə üçün yeni perspektivlər açır və bu, yalnız nəqliyyat dəhlizinin funksiyası ilə bağlı deyil. Bu,



Tiflislə Bakının arasını vurmaq cəhdi

Ermənistan prezidenti Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Gürcüstanla hansı müzakirələri aparıb?

rəqabətin inkişafı, dəhlizi daha da cəlbədicə etmək üçün daşıyıcılara daha yaxşı şərtlərin təklif olunması üçün vacibdir və rəqabət bunu yalnız gücləndirir. Digər tərəfdən, bu, regionun sabitliyinin göstəricisidir. Sabitlik həm dəhliz ətrafında infrastruktur təminatına, həm də bölgədə müxtəlif sahələrə investisiyaları artıracaq".

"Ermənistan, Azərbaycan və Türkiyə arasında yeni marşrutların açılmasından sonra Gürcüstan tranzit yüklərinin 20%-ə qədərini itirmək riski ilə üzləşir". Bunu isə bir müddət əvvəl Nəqliyyat Dəhlizləri Tədqiqatları Mərkəzinin direktoru Paata Tsaqareşvili deyib. "Gürcüstandan keçən yük axını azaldacaq - itkilər təxminən 1,5-2 milyon ton təşkil edə bilər. İtkilər Orta dəhlizin tranzit axınının 15-20%-ə bərabərdir. Gürcüstan ərazisindən hər il təxminən 18-20 milyon ton yük daşınır. Bu miqyaslı itkilər olduqca ciddidir. Gürcüstan bu gün rəqabət qabiliyyətini qorumaq üçün addımlar atmalıdır: tarif siyasətini yenidən nəzərdən keçirməli, infrastrukturunu inkişaf etdirməli və yük daşıyıcıları üçün stimullar təmin etməlidir", - gürcü ekspert bildirib.

Faktiki Gürcüstanın narahatlıq üçün əsası var. Lakin bundan faydalana da bilər. Sadəcə, İrəvanın Tiflislə bu mövzunu müzakirə etməsi Bakının da diqqətində olan məsələdir.

Siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Züriyə Qarayeva qeyd edib ki, Gürcüstan Qara

dəniz ölkəsidir və Cənub-Şimal nəqliyyat dəhlizinin Avropa çıxışı üçün əsas marşrutlardan biridir. Onun sözlərinə görə, Zəngəzur dəhlizinin açılması Gürcüstandan keçən xətlərin ikinci plana düşməsi anlamına gəlir: "Fikrimcə, hər iki marşrut fəaliyyət göstərəcək. Sadəcə olaraq, Gürcüstan siyasi elitəsi Qərb və Rusiya arasında seçim etməkdə çətinlik çəkir. Buna görə də məsələ iqtisadi yox, daha çox siyasi xarakter daşıyır. Əgər Gürcüstan Rusiya ilə münasibətlərdə aydın mövqe ortaya qoysa, Qərblə əməkdaşlıq çərçivəsində əvvəlki layihə və planların icrası yenidən bərpa oluna bilər".

Onun fikrincə, Ermənistan prezidentinin açıqlamaları qənaətbəxş sayıla bilər, amma görünür ki, Gürcüstan dəhlizdən pay gözləyir: "Azərbaycanda, Türkiyədə və region ölkələrində iqtisadi fəallıq nə qədər çox artırsa, bundan Gürcüstan da faydalanır. Zəngəzur dəhlizinin açılması bütün Qafqazın əhəmiyyətli logistik mərkəzə çevrilməsi deməkdir, digər ölkələr kimi Gürcüstan da bunda maraqlı olmalıdır. Saakaşvili də bu mövzuda çağırışlar edir. Keçmiş prezident deyir ki, Amerikanın Zəngəzur dəhlizini icarəyə götürdüyü ABŞ-Azərbaycan-Ermənistan beynəlxalq müqaviləsinin imzalanması Gürcüstan, İran və Rusiyadan yan keçməklə Avropadan Çinə yeni tranzit dəhlizi açır. Ona görə hesab edir ki, məhz ölkəsi İran və Rusiya ilə birlikdə təcridlə üz-üzədir.

Bu səbəbdən, Qərblə münasibətlərə yenidən baxmaq təklif olunur. Amma Gürcüstanın, eləcə də bizim şimal və cənub qonşularımızın bu logistikadan yararlanmaq fürsəti var. Ancaq bunu gürcü tərəfi ermənilərlə deyil, bizimlə müzakirə etməlidir. Çünki Azərbaycan və Türkiyə Gürcüstanın həyatında mühüm rol oynayır".

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Ehtiram Mehdiyev Ermənistanın Azərbaycanla Gürcüstan arasında etimad mühitini poza biləcəyini düşünür: "Zəngəzur dəhlizi heç də Gürcüstanın tranzit ölkə kimi əhəmiyyətini sıfırlamır. Bəzi bölgələrdə Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu vasitəsilə yüklərin daşınması daha sərfəlidir. Hətta avtomobil yolları ilə yük daşınması da əlverişlidir. Azərbaycan üçün də sərfəlidir ki, Gürcüstan üzərindən keçən yollar işlək vəziyyətdə olsun və əlavə dividendlər qazandırmaq mümkün olsun. Gürcü spikerin açıqlaması da göstərir ki, ölkəsi bu imkanlardan yararlanmaq niyyətindədir. Hətta Bakı və Tiflis bu məsələni müzakirə etməyə hazırdır. Təbii ki, dəhliz açılanda yüklərin daşınmasında azalma ola bilər. Amma Gürcüstan yolu qapanmır. Əksinə, Zəngəzur dəhlizindən istifadə etməklə logistika qovşağı genişləne bilər. Orta dəhlizin bir parçası sayılan Zəngəzurun açılması qaçılmaz prosesdir. Yəni burada Ermənistan və Gürcüstandan asılı olmayan məsələlər var".

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Azərbaycanla sərhəddə iki ordu - nə baş verir?

Ermənistan 8 avqust anlaşmasını pozaraq avropalı kəşfiyyatçıları bölgədən çıxarmır, Laçın və Zəngilan istiqamətlərində isə sərhəd qoşunlarını yerləşdirir - Bakının tələbi



Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova bəyan edib ki, Avropa İttifaqı (Aİ) Ermənistanda qrant və vədlərlə rusofobiyanı təbliğ edir. "Onlar indi Ermənistanda müşahidə və faktiki kəşfiyyat missiyasını yerləşdirərək respublikanı öz hərbi-siyasi orbitinə çəkiblər", - Zaxarova qeyd edib. Zaxarovanın bu açıqlaması Azərbaycanı da yaxından maraqlandıran Aİ-nin sərhədimizdə daha nə qədər qalacağı mövzusunun aktuallaşdırıb.

Yada salmaq ki, Aİ-nin Ermənistandakı müşahidə missiyasının fəaliyyət müddəti daha iki il uzadılıb. Bu qərara əsasən, avropalı müşahidəçilər 2027-ci il fevralın 19-dək Ermənistanın Azərbaycanla sərhədyanı rayonlarında qalacaqlar. Bakı ilə İrəvan arasında faktiki sülhə baxmayaraq, Ermənistanda hələ də fəaliyyət göstərən Aİ monitorinq missiyası həftəsonu Ermənistan-Azərbaycan sərhədində 7000-ci monitorinq keçirib. Missiyanın rəhbərliyinin bu münasibətlə dərc edilmiş bəyana-tında yubiley patrullunun sərhədin hansı hissəsində aparıldığı göstərilir.

Rəsmi Bakı dəfələrlə bildirib ki, artıq Aİ-nin müşahidə missiyasının Ermənistan tərəfdən Azərbaycan sərhədi yaxınlığında fəaliyyətinə ehtiyac yoxdur. Yayda Ağ Evdə paraf-lanan sülh sazişi mətninin 7-ci maddəsində də yazılır ki, tərəflər qarşılıqlı sərhədə hər hansı üçüncü tərəfin qüvvələrini yerləşdirməyəcək. Tərəflər qarşılıqlı sərhədin delimitasiyası və sonrakı demarkasiyasının başa çatmasına qədər, sərhəd bölgələrində təhlükəsizlik və sabitliyin təmin olunması məqsədilə, hərbi sahə də daxil olmaqla, qarşılıqlı razılaşdırılmış təhlükəsizlik və etimad-quruculuğu tədbirləri həyata keçirəcəklər.

Bu o deməkdir ki, regiondakı Aİ müşahidəçiləri Ermənistanın sərhədyanı ra-

yonlarını tərk etməli olacaqlar. Buna baxmayaraq, Aİ-nin Ermənistandakı səfəri Vasilis Maraşos "erməni ictimaiyyətini təmin etmək istəyirəm ki, Avropa İttifaqının missiyası mandatına uyğun fəaliyyətini davam etdirəcək" deyib. Maraşos deyib ki, Aİ missiyası Ermənistan hakimiyyətinin dəvəti ilə ölkədədir və gerek olduğu müddətdə burada qalacaq.

O da faktıdır ki, "müşahidə missiyası" adı altında sərhədimizdə faktiki hərbi infrastruktur yaradılıb. Aİ-nin bu missiyanı sərhədimizdə saxlamaqda əsl məqsədi nədir? Maraqlıdır ki, Ermənistan sərhəddə sərhəd qoşunlarını yerləşdirməyə başlayıb.

Belə ki, Laçın və Zəngilan istiqamətlərində "Kornidzor", "Xndzoresk" və "Hartaşen" sərhəd zastavaları yaradılıb. Qeyd edək ki, indiyə qədər Ermənistan Azərbaycan sərhədində yalnız Müdafiə Nazirliyinin qüvvələrini yerləşdirmişdi. Hazırda da Kəlbəcər və Laçın rayonları istiqamətlərində Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin hərbi hissələri fəaliyyət göstərir.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli bildirib ki, Paşinyan sərhədin delimitasiya olunan hissələrindən avropalı "revizor"ların çıxarılacağı vədini verib. Onun xatırlatmasına görə, Ermənistan hökumətinin başçısı "kəşfiyyat missiyası"nın yekun sülh sənədi imzalandıqdan sonra bölgəni tamamilə tərk edə-



cəyini açıqlayıb: "Bu qərarın verilməsində iki faktor ola bilər - biri sərhəddə yerləşmək və kəşfiyyat işləri aparmaqdırsa, əsas səbəb Rusiya ilə bağlıdır. Zaxarovanın açıqlamasında da bu narahatlıq hiss olunur. Söhbət Rusiya hərbiçilərinin Ermənistanın Türkiyə və İranla sərhədlərində yerləşdiyi halda, bölgəyə avropalı jandarm qüvvələrinin yerləşdirilməsindən gedir. Rusiya bu addımı onun vassalı kimi gördüyü ölkədə Qərbin öz hərbi mövcudluğunu artırmaq cəhdləri kimi qiymətləndirir".

R.Məmmədli Aİ missiyasının 2027-ci ildən tez Ermənistandan gedəcəyini gözləyir: "Hətta ondan sonrakı dövrdə müxtəlif status və təyinatla onların bölgədə fəaliyyətinin uzadılması istisna deyil. Həmçinin kamfulyaj olunaraq Ermənistanda işləyə bilərlər. Məqsəd Ermənistan Qərbin təsirlərinin saxlanmasıdır. Bu mövcudluq özünü ictimai-siyasi və hərbi tərəfdən göstərir. Avropa İttifaqı sərhəddə bu missiyanı saxlamaqla Rusiyaya göz dağı verdiyini düşünür. Bununla demək istəyirlər ki, Ermənistan kimi forpost ölkəni Kremlin əlindən alıblar. Lakin hesablamlar yanlışdır. Vaxtla Gürcüstanı da belə gördülər. Üstəlik, Rusiyanın Ermənistanda iki hərbi bazası var - Gümrü və Ere-bunide. Dediym kimi, digər sərhədlərində də rus hərbiçilər yerləşib. Yeni Avropa İttifaqı mülki missiya adı altında Ermənistanda nəyəsə nail olacağını düşünürsə, əlamətləri görünür. Sadəcə, Rusiyaya qarşı bir addımdır və Cənubi Qafqazda onun sıxışdırıl-

masına hədəflənib".

Hərbi ekspert Ermənistanın Azərbaycanla əldə olunan 8 avqust razılaşmasının sözügedən bəndini pozduğunu hesab edir: "Sərhəddə üçüncü qüvvənin olmaması barədə anlaşma varsa, nə üçün avropalı müşahidəçilər orada qalmalıdır? Sərhədin delimitasiyası da sürətli getməlidir ki, ən azından Paşinyan verdiyi sözü yerinə yetirsin və onları demarkasiya olunan yerlərdən çıxarsın. Ümumiyyətlə, Ermənistan müxtəlif güclərin hərbi poliqonuna oxşayır. Bir sərhədində rus əsgərləri, Azərbaycanla şərti sərhəddə avropalı "casus"lar, üstəgəl erməni hərbiçiləri. Bu da absurddur və bir ölkənin ayrı-ayrı güclərin əlində necə oynamağa çevrildiyini göstərir. Azərbaycan sərhədlərini isə yalnız öz əsgərlərimiz qoruyur".

Müəssisimiz Ermənistanın bu təhlükəli siyasətə son qoymalı olduğunu düşünür: "Azərbaycanla sərhəddə Ermənistan sərhəd qoşunlarının yerləşdirilməsinə gəlincə, bu məsələdə razılıq ola bilər. Məsələ bundadır ki, paraflanmış sülh mətninə əsasən sərhəddə üçüncü qüvvə olmamalıdır. Paşinyan isə avropalı kəşfiyyatçıları üçüncü tərəf saymır və onlar guya mülki müşahidəçilərdir. Halbuki "binokl"la ərazilərimizi izləyirlər, aralarında hərbi kəşfiyyat missiyası yerinə yetirənlər var, hətta silahlarının olması da mümkündür. Üstəlik, missiyada Avropaya aidiyyəti olmayan Kanada da yer alır".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"



Ermənistanın "Putin NATO"su qorxusu

Paşinyan sabahkı sammitdə iştirak etməyəcək, lakin razılaşdırılmış sənədlərin qəbul edilməsinə qarşı deyil...

Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının (KTMT) sammiti noyabrın 27-də Bışkekdə keçiriləcək. TASS xəbər verir ki, bu barədə Rusiya prezidentinin köməkçisi Yuri Uşakov deyib. Onun sözlərinə görə, Ermənistan sammitdə iştirak etməyəcək, lakin razılaşdırılmış sənədlərin qəbul edilməsinə qarşı deyil.

O, Rusiya, Qırğızistan, Belarus, Qazaxıstan və Tacikistan liderlərinin sammitdə iştirak edəcəyini açıqlayıb.

Kreml rəsmisi qeyd edib ki, KTMT sammitinin yekun bəyannaməsində beynəlxalq və regional gündəmdəki əsas məsələlərə ümumi yanaşmalar əks olunacaq. "Təbii ki, sessiyada KTMT-nin baş katibi İmanqalı Tasmaqambetov iştirak edəcək. O, yanvarın 1-də bu vəzifədən gedir. Artıq katibliyin rəhbəri postunda Qırğızıstan nümayəndəsi, hazırda KTMT baş katibinin müavini vəzifəsində çalışan Masadikov olacağı müəyyənənib", - deyir Uşakov qeyd edib.

Qeyd olunub ki, Putin ənənəvi olaraq Bışkeke səfərini başa vuraraq mətbuatın qarşısına çıxacaq.

KTMT-nin iclaslarının boykot edilməsinin də səbəblərini Paşinyan dəfələrlə izah edib, Rusiyanı 44 günlük müharibədə öhdəliklərini yerinə yetirməməkdə suçlayıb. Rəsmi Moskva bu müddət ərzində İrəvanın boykot qərarına sərt mövqe bildirməyiblər. Rusiyalı ekspertlər isə Ermənistan rəsmilərinin boykotunu birmənalı olaraq Moskvaya qarşı demarş kimi qiymətləndiriblər. Əlbəttə ki, rəsmi İrəvan KTMT buxovundan xilas olsa, ordusunu NATO standartlarına uyğunlaşdırmaq yoluna çıxmasını asanlaşdırabilir. Rusiyanın Cənubi Qafqaza KTMT adı ilə müdaxilə imkanları da aradan qalxar. Amma Paşinyan KTMT ətrafında manevrləri davam etdirir və qəti qərar vermir.

Təşkilatın rəsmi saytında qeyd olunub ki, Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsinin təşkili 1992-ci il mayın 15-də Daşkənddə Ermənistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Rusiya, Tacikistan və Özbəkistan dövlət başçıları tərəfindən imzalanmış Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsinin bağlanmasıyla başlayır. Sonralar - 1993-cü ildə Azərbaycan, Belarus və Gürcüstan da müqaviləyə qoşulublar. Müqavilə 20 aprel 1994-cü ildə milli ratifikasiya prosedurları başa çatdıqdan sonra qüvvəyə minib. Müqavilənin 4-cü maddəsi NATO əsas sənədinin 5-ci maddəsini xatırladırdı: "İştirakçı dövlətlərdən biri hər hansı dövlət və ya dövlətlər qrupu tərəfindən təcavüzə məruz qalarsa, bu, müqavilənin iştirakçısı olan bütün dövlətlərə qarşı təcavüz kimi qiymətləndiriləcək. İştirakçı dövlətlərdən hər hansı birinə qarşı təcavüz aktı baş verərsə, bütün digər iştirakçı dövlətlər ona lazımı yardımı, o cümlədən hərbi yardımı göstərəcək, habelə BMT Nizamnaməsinin 51-ci maddəsinə uyğun olaraq kollektiv müdafiə hüququnun həyata keçirilməsində öz sərəncamlarında olan vasitələrlə dəstək verəcəklər".

□ **"Yeni Müsavat"**

İcbari Tibbi Sığorta zərfində ixtisarlar anonsu

TƏBİB-in İcraçı direktoru Vüqar Qurbanovun dediklərinə reaksiya - ekspertə görə yekun qərar xalqın xeyrinə olacaq



TƏBİB-in İcraçı direktoru Vüqar Qurbanov deyib ki, gələn il ola bilər ki, bəzi xidmətlər İcbari Tibbi Sığorta zərfindən çıxarılınsın. O qeyd edib ki, TƏBİB tibbi xidməti verən bir qurumdur. İcbari Tibbi Sığorta Agentliyi də göstərilən tibbi xidmətin qarşılığını, yəni dəyərini verir: “Və bu günə qədər də bu proses belə davam edir. Xidmət TƏBİB, İcbari Tibbi Sığorta Agentliyi tərəfindən ödənilir. TƏBİB də o büdcə daxilində o xidmətlərin qarşılığını, mövcud olan xidmətləri verir”.

Nəzərə çatdırılıb ki, büdcənin azalması ilə bağlı İcbari Tibbi Sığorta Agentliyi tərəfindən müzakirələr hələ davam edəcək: “Ölkəmizdə sığortalı və sığortasız kütlə yaradılıb. Sığortalı olmayan kütlə sığorta haqqını ödədikdən sonra sığortalı hesab olunacaq. Və buna görə də vətəndaşların bu bölgüsü ilə bağlı İcbari Tibbi Sığorta Agentliyində müzakirələr aparılır. İlin sonuna qədər nəticələr belli olacaq və bu barədə ictimaiyyətə məlumat veriləcək”.

Vətəndaşlarımız gözleyirlər ki, İcbari Tibbi Sığorta zərfi hələ daha da genişlənəcək, zərfe yeni xidmətlər əlavə ediləcək, amma rəsmi məlumatlar bunun əksini göstərir. Yeni TƏBİB rəhbəri deyir ki, xidmətlər azalacaq.

Söhbət hansı xəstəliklərdən gedə bilər və niyə?

Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi Zülfüqar Yusifov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a deyib ki, icbari tibbi sığorta paketinin təkmilləşdirilməsi zamanı bir sıra vacib məqamlar mütləq nəzərə alınmalıdır: “Burada əsas prioritet, birbaşa insan həyatını qoruyan və həyatı əhəmiyyət daşıyan tibbi xidmətlərin pakete daxil edilməsidir. Həmçinin insanların gündəlik həyat keyfiyyətinə mənfi təsir edən, zəruri tibbi müdaxilə tələb edən prosedurlar da sığorta çərçivəsinə daxil edilərkən üstün tutulur. Yeni kəskin, həyatı risk yaranan və vaxtında müdaxilə edilmədikdə ciddi fə-

sadlara səbəb ola bilən prosedurlar adətən sığorta paketində ön sırada yer alır. Lakin bütün prosedurlar icbari tibbi sığorta paketinə daxil edilmir. Məsələn, plastik-estetik əməliyyatlar, müxtəlif kosmetoloji xidmətlər, bəzi ölkələrdə gözlə bağlı müəyyən problemlər, eləcə də digər xidmətlərinin bir hissəsi sığorta çərçivəsinə salınmaya bilər. Bu, həm beynəlxalq təcrübədə, həm də bizdə tətbiq olunan mexanizmlərdə müşahidə olunan məsələlərdəndir”.

Həkim əlavə edib ki, bizim ölkədə də son illərdə hər il növbəti büdcə müzakirələri zamanı sığorta zərfinə ediləcək dəyişikliklər müzakirə olunur: “Əslində pilot layihənin tətbiqindən sonra sığorta zərfinin həcmi genişlənməkdə idi. Lakin qarşıdakı büdcə ilində sığorta ayrılmasının gözlənilməsi, təbii olaraq, icbari tibbi sığortanın təqdim etdiyi xidmətlər paketində də müəyyən korrektərlərin aparılmasını zəruri edir. Bu xidmətlərin həm maliyyələşdirilməsi, həm də hansı qurumlar tərəfindən icra olunması məsələsi də xüsusi diqqət tələb edir. Bu baxımdan müəyyən addımların atılması ilə bağlı müzakirələr aparılır. Lakin hansı xidmətlərin paketdən çıxarılması və ya xidmət zərfində hansı dəyişikliklərin ediləcəyi barədə hələlik yekun qərar verilməyib. Bütün deyilənlər onu göstərir ki, səhiyyə sisteminin daya-

nıqlı olması və vətəndaşa daha yaxın xidmət göstərməsi üçün icbari tibbi sığortanın büdcəsinin yetərli səviyyədə olması əsas şərtidir. Bu büdcə çərçivəsində vətəndaşların vacib tibbi ehtiyaclarının adekvat şəkildə ödənilməsi təmin edilməlidir. Hesab edirik ki, aparılan müzakirələr, eləcə də qanunverici orqanlarda və büdcə ilə bağlı qurumlarda gedən proseslər yaxın gələcəkdə bu işin xeyrinə olacaq.

Arzu edirik ki, bu proses davamlı şəkildə inkişaf etsin. Çünki icbari tibbi sığorta artıq təxminən 5 ilə yaxındır tətbiq olunur və bu müddət ərzində əhalinin böyük bir qismi bu xidmətlərdən yararlanıb. Ümumilikdə, müəyyən çatışmazlıqlar olsa da, bu sistem üzrə məmnuniyyət hiss olunandır. Hazırda əsas məsələ mövcud çatışmazlıqların sürətlə aradan qaldırılması və ümumi məmnuniyyət səviyyəsinin daha da yüksəldilməsidir”.

Yeri gəlmişkən, son günlərdə işsizlərin (qeyri-formal məşğul şəxslər) aylıq 16 manat icbari tibbi sığorta haqqı ödəyəcəyi barədə “Tibbi sığorta haqqında” Qanuna təklif olunan dəyişikliklər müzakirələrə səbəb olub. İnsanlar işləmədikləri halda bu məbləği ödəmənin absurd olduğunu deyirlər. Hətta qanun layihəsində ödəmənin gecikdirilməsi halında əlavə 10% sığorta haqqının tətbiq ediləcəyi də qeyd olunur.

Bəs bu, dünya ölkələrində necə tətbiq edilir? İşsizlər də tibbi sığorta haqqı ödəyirmi? Kiçik araşdırma etdikdə görürük ki, bir çox ölkələrdə icbari tibbi sığorta sistemləri işləməyən vətəndaşların tibbi xidmətlərdən kənarda qalması məqsədilə xüsusi mexa-

nizmlərlə tamamlanır. Bu mexanizmlər əsasən dövlət subsidiyaları, sosial müdafiə fondları və ya gəlirə əsaslanan qiymətləndirmələr vasitəsilə qurulur. Ümumi yanaşma ondan ibarətdir ki, işləməyən, gəliri olmayan və ya sosial cəhətdən həssas qruplara tibbi sığorta haqqını ödəmək öhdəliyi qoyulmur; əvəzində həmin ödənişlər dövlət və ya sosial fondlar tərəfindən həyata keçirilir.

Məsələn, Almaniyada dövlət sığorta sistemi elə şəkildə qurulub ki, faktiki olaraq tibbi sığortasız qalan şəxs olmur. İşsiz kimi qeydiyyatda olanlar, sosial yardım alanlar, tələbələr və təqaüdcülərin sığorta haqları müvafiq sosial fondlar və dövlət tərəfindən ödənilir. Bu modeldə əsas prinsip “ödəniş qabiliyyətinə görə ədalətli paylanma”dır və işləyənlərlə işləməyənlər arasında bərabər tibbi xidmət təmin edilir. Türkiyədə də oxşar sistem tətbiq olunur. Gəlişsiz və işsiz şəxslər “gelir testi”ndən keçirilir və onların maddi durumu minimum həddən aşağıdırsa, dövlət onların GSS ödənişlərini tam qarşılayır. Aşağı gəlirlilər üçün isə qismən subsidiya mövcuddur. Beləliklə, heç bir gəliri olmayan şəxslər belə tibbi xidmətlərdən pulsuz yararlana bilər.

Rusiyada icbari tibbi sığorta haqları əsasən işəgötürənlər tərəfindən ödənilsə də, işləməyən əhali qrupları dövlət tərəfindən təminat altındadır. Uşaqlar, tələbələr, təqaüdcülər, sosial təminat alan yaşlılar, habelə məşğulluq mərkəzində qeydiyyatda alınmış işsizlərin sığorta haqları dövlət büdcəsindən və sosial fondlardan maliyyələşir. Bu model də sosial statusa görə avtomatik sığortalanmaya



Narkozda ölən uşaqla bağlı hökm

14 yaşlı Nərminənin anası:

“Təqsirləndirilən şəxsləri bağışlamışam...”

Ötən il avqustun 13-də Bərdə rayon sakini 2010-cu il təvəllüdlü Nərminə Kazımovanın Yevlax Rayon Mərkəzi Xəstəxanasında ölümü ilə bağlı açılmış cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

Medicina.az xəbər verir ki, Yevlax Rayon Məhkəməsinə keçirilən prosesdə həkim-travmatoloq-ortoped vəzifəsində işləmiş Bəxtiyar Mustafayev və həkim anestezioloq-reanimatoloq vəzifəsində çalışan Könül Sadiqovaya hökm oxunub.

Onlar Cinayət Məcəlləsinin 314.2 (ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş şəxsin ölümünə səbəb olan səhlənkarlıq) və 313-cü (vəzifə saxtakarlığı) maddələri ilə təqsirli biliniblər.

Bildirilib ki, 14 yaşlı Nərminənin əldə aldığı sümüyündə sınıq olub və B.Mustafayev onun Yevlax xəstəxanasına müraciət etməsinə nail olaraq maddi qazanc əldə etmək məqsədilə cərrahi əməliyyat etməyi öhdəsinə götürüb. Lakin əməliyyatdan əvvəl yeniyetməyə narkoz verildikdə N.Kazımova da allergik reaksiya baş verib və o, şoka düşərək ölüb.

Mərhumun anası S.Kazımova ifadəsində bildirib ki, Yevlaxda Nərminənin əlindən cərrahi əməliyyat olunacağı deyiblər: “Bəxtiyar adlı cərrah qızımın barmağına baxdı və uşağı müalicə edib sağaldacağını dedi. Bildirdi ki, qızımın barmağında vətər dağılıb və revmatizması var, ona görə barmağının şişi çəkilmir. O, qızımın əlini gipsə qoydu, dedi revmatizması aşağı endikdən sonra əlini əməliyyat edəcək. 40 gün sonra gips açılarda barmağın şişi çəkilib getmişdi. Uşağın barmağında böyük cərrahiyyə əməliyyatı olunacağı bildirilərək növbəti gün gəlməyimiz tələb olundu”.

S.Kazımova həmçinin iddia edib ki, uşağın daxili orqanları zədələndi: “Üzərində başqa əməliyyatlar aparılıb, amma mənim bütün bunlardan xəbərim olmayıb. Uşaq xəstəxanaya sağlam getmişdi. Hazırda təqsirləndirilən şəxsləri bağışlamışam. Onlar maddi ziyanı ödəyiblər. Təqsirləndirilən şəxslərdən şikayət və tələbim yoxdur”.

Yevlax Rayon Məhkəməsinin hökmü ilə 1983-cü il təvəllüdlü Bəxtiyar Mustafayevə 1 il 6 ay müddətinə səhiyyə orqanlarında rəhbər vəzifə tutmaq hüququndan məhrum edilməklə 3 il azadlıqdan məhrumetmə cəzası verilib. Lakin onun cəzası sınaq müddəti təyin edilməklə şərti hesab edilib.

1997-ci il təvəllüdlü Könül Sadiqovaya da 1 il 6 ay müddətinə səhiyyə orqanlarında rəhbər vəzifə tutmaq hüququndan məhrum edilməklə 3 il azadlıqdan məhrumetmə cəzası verilib. Lakin onun cəzası himayəsindəki övladı 13 yaşına çatanaqədər təxirə salınıb.

□ “Yeni Müsavat”

əsaslanır. Gürcüstanda isə universal səhiyyə proqramı tətbiq edilir. Bu, əhalinin gəlirindən asılı olmayaraq tibbi xidmətlərə çıxışını təmin edir. İşləməyən vətəndaşların böyük hissəsi dövlət tərəfindən tam şəkildə sığortalanır; yalnız yüksək gəlirlilər üçün qismən ödəniş mexanizmləri mövcuddur. Bu sistem postsovet mərkəzində ən geniş əhatəli modelərdən biridir.

ABŞ-də isə işləməyən və aşağı gəlirlilər əsasən Medicaid proqramı vasitəsilə tibbi təminat alırlar. Bu federal-ştat proqramı maddi durumu zəif olan şəxslərə pulsuz və ya

aşağı ödənişli tibbi xidmətlər təqdim edir və beləliklə, işsiz və gəlirsiz şəxslərin səhiyyə sistemində daxil olması təmin olunur.

Beləliklə, müxtəlif ölkələrdə işləməyən şəxslərin icbari tibbi sığortadan istifadəsi ya tam dövlət hesabına, ya da gəlirə əsaslanan subsidiyalar vasitəsilə təmin edilir. Əsas məqsəd heç bir vətəndaşın tibbi xidmətlərdən məhrum qalmamasıdır və əksər dövlətlər bu məsələni sosial müdafiə sistemlərinin ayrılmaz hissəsi kimi qəbul edir.

□ Afaq MİRAYIQ,
“Yeni Müsavat”

Noyabrın 25-də Milli Məclisin növbəti plenar iclası spiker Sahibbə Qafarovanın sədrliyi ilə keçirilib. “Yeni MİSAVAT”ın məlumatına görə, ilk olaraq “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Maldiv Respublikası Hökuməti arasında ümumvətəndaş pasport sahiblərinin viza tələbindən qarşılıqlı azad edilməsi haqqında Saziş” təsdiqlənib.

Daha sonra iclasda Azərbaycanla bir sıra ölkələr arasında mövcud olan diplomatik və xidməti pasport sahiblərini vizadan qarşılıqlı azad edən anlaşmaları əhatə edən qanun layihələri müzakirəyə çıxarılıb. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Anqola Respublikası Hökuməti arasında diplomatik və xidməti pasport sahiblərinin viza tələblərindən azad edilməsi haqqında Saziş”in təsdiq edilməsi barədə, “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Bəhreyn Krallığı Hökuməti arasında diplomatik pasport sahiblərinin viza tələblərindən azad edilməsi haqqında Saziş”in təsdiq edilməsi barədə, “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Cibuti Respublikası Hökuməti arasında diplomatik və xidməti pasport sahiblərinin viza tələblərindən azad edilməsi haqqında Saziş”in təsdiq edilməsi barədə, “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Dominikan Respublikası Hökuməti arasında diplomatik və xidməti/rəsmi pasport sahiblərinin viza tələbindən azad edilməsi haqqında Saziş”in təsdiq edilməsi barədə, “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Qvinya-Bisau Respublikası Hökuməti arasında diplomatik, xidməti və xüsusi pasport sahiblərinin vizadan qarşılıqlı azad edilməsi haqqında saziş”in təsdiq edilməsi barədə” qanun layihələri təsdiqlənib.

Müzakirələr zamanı Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov çıxış edib, həmçinin ABŞ səfəri və keçirilən görüşlərlə bağlı həmkarlarını məlumatlandırıb. Deputat Qüdrət Həsənzadə söz alaraq, həmkarının bir məsələyə aydınlıq gətirməsini istəyib. O, “Öncə deputat həmkarlarımı ABŞ-yə uğurlu səfər münasibətilə təbrik edirəm. Qanun layihəsinə səs verəcəyəm, amma Səməd müəllimdən bir məsələ ilə bağlı münasibət bildirməsini istərdim. Bu da ondan ibarətdir ki, mətbuat-



Hərbi xidmətlə bağlı mühüm yeniliklər

“Hərbi xidmətkeçmə haqqında” Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə” və “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” qanunlarda nələr var?

dan oxuduğumuza görə, ABŞ Yunanıstan üzərindən Ukraynaya qaz satmağımızın qarşısını alıb. Səməd müəllimin bu barədə məlumatı varmı? Əgər varsa, görüşlər zamanı bu məsələ də müzakirə olundumu?”, - deyərək sual edib.

Komitə sədri cavabında Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyində mühüm aktor olduğunu bildirib: “Aralıq dəhlizi, neft və qaz istehsalı, eləcə də ölkəmizin qonşu dövlətlərlə münasibətləri ilə bağlı çox dərin və məhsuldar müzakirələr apardıq. Bütün danışıqlar milli maraqlar çərçivəsində həyata keçirilib”.

Müzakirələr zamanı Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov çıxış edib, həmçinin ABŞ səfəri və keçirilən görüşlərlə bağlı həmkarlarını məlumatlandırıb. Deputat Qüdrət Həsənzadə söz alaraq, həmkarının bir məsələyə aydınlıq gətirməsini istəyib. O, “Öncə deputat həmkarlarımı ABŞ-yə uğurlu səfər münasibətilə təbrik edirəm. Qanun layihəsinə səs verəcəyəm, amma Səməd müəllimdən bir məsələ ilə bağlı münasibət bildirməsini istərdim. Bu da ondan ibarətdir ki, mətbuat-

dan oxuduğumuza görə, ABŞ Yunanıstan üzərindən Ukraynaya qaz satmağımızın qarşısını alıb. Səməd müəllimin bu barədə məlumatı varmı? Əgər varsa, görüşlər zamanı bu məsələ də müzakirə olundumu?”, - deyərək sual edib.

Komitə sədri cavabında Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyində mühüm aktor olduğunu bildirib: “Aralıq dəhlizi, neft və qaz istehsalı, eləcə də ölkəmizin qonşu dövlətlərlə münasibətləri ilə bağlı çox dərin və məhsuldar müzakirələr apardıq. Bütün danışıqlar milli maraqlar çərçivəsində həyata keçirilib”.

Müzakirələr zamanı Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov çıxış edib, həmçinin ABŞ səfəri və keçirilən görüşlərlə bağlı həmkarlarını məlumatlandırıb. Deputat Qüdrət Həsənzadə söz alaraq, həmkarının bir məsələyə aydınlıq gətirməsini istəyib. O, “Öncə deputat həmkarlarımı ABŞ-yə uğurlu səfər münasibətilə təbrik edirəm. Qanun layihəsinə səs verəcəyəm, amma Səməd müəllimdən bir məsələ ilə bağlı münasibət bildirməsini istərdim. Bu da ondan ibarətdir ki, mətbuat-

dan oxuduğumuza görə, ABŞ Yunanıstan üzərindən Ukraynaya qaz satmağımızın qarşısını alıb. Səməd müəllimin bu barədə məlumatı varmı? Əgər varsa, görüşlər zamanı bu məsələ də müzakirə olundumu?”, - deyərək sual edib.

Müzakirələr zamanı Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov çıxış edib, həmçinin ABŞ səfəri və keçirilən görüşlərlə bağlı həmkarlarını məlumatlandırıb. Deputat Qüdrət Həsənzadə söz alaraq, həmkarının bir məsələyə aydınlıq gətirməsini istəyib. O, “Öncə deputat həmkarlarımı ABŞ-yə uğurlu səfər münasibətilə təbrik edirəm. Qanun layihəsinə səs verəcəyəm, amma Səməd müəllimdən bir məsələ ilə bağlı münasibət bildirməsini istərdim. Bu da ondan ibarətdir ki, mətbuat-

azaldılaraq 1 il müəyyən edilməsi;

2. Müddətli həqiqi hərbi xidmət dövründə zabit hazırlığı kursunu müvəffəqiyyətlə bitirərək zabitlərin həqiqi hərbi xidmətinə könüllü daxil olan ali təhsilli müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularına leytenant hərbi rütbəsinin verilməsi;

3. “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun və normayaratma texnikasının tələblərinə uyğun olaraq, “Hərbi xidmətkeçmə haqqında Əsasnamə”də bir sıra normaların uyğunlaşdırılması, ifadələ-

olunma qaydalarının daha da təkmilləşdirilməsi hər zaman prioritet olaraq qalmaqdadır. Hazırda dövlət qulluqçularının sayı 27,4 min nəfərdir ki, onların da 30,3 faizini qadınlar təşkil edir”. **V.Bayramov qeyd edib ki, ötən il dövlət qulluqçularının orta aylıq əməkhaqqı əvvəlki ilə nisbətən 2 faiz artaraq 1971,0 manata çatıb:** “Bu il reallaşan sosial paket həmin vətəndaşlarımızın əməkhaqlarında daha yüksək artımlara imkan verib. Bununla yanaşı, hazırda dövlət qulluqçularının orta aylıq maaşı ölkə üzrə orta aylıq əməkhaqqından 2 də-

rin dəqiqləşdirilməsi və texniki xarakterli dəyişikliklərin edilməsi”.

Komitə sədri qeyd edib ki, qanun layihəsinin qəbul edilməsi Silahlı Qüvvələrin peşəkar zabit heyəti ilə, xüsusilə də yüksək tələbat olan ixtisaslara malik olan hərbi qulluqçularla kompleksləşdirilməsinə əhəmiyyətli töhfə verməklə yanaşı, zabit kimi 1 il hərbi xidmət keçmiş daha hazırlıqlı şəxslərin hesabına səfərbərlik ehtiyatının formalaşdırılmasına, bununla da bu sahədə olan problemlərin həllinə xidmət edəcək. Layihə səsə qoyularaq qəbul edilib.

Daha sonra “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsi ikinci oxunuşda müzakirə olunub. **Deputat Vüqar Bayramov** çıxışında bildirib ki, dövlət qulluğuna qəbulu nəzərdə tutan maddəyə edilən dəyişikliklər prosedurların asanlaşdırılmasına və dəqiqləşdirilməsinə xidmət edir: “Bununla yanaşı, həmin maddə üzrə dövlət qulluğuna qəbul proseslərin daha sadələşdirilməsi məqsəduyğun oldu. Dövlət qulluğuna qəbul

fə çoxdur. Bu da dövlət qulluğuna marağın yüksək olması səbəblərindən biridir”.

Deputat əlavə edib ki, dövlət qulluqçularının 7,4 faizi dövlət orqanlarında inzibati vəzifələrin ali - 3-cü təsnifatlarda çalışır: “92,6 faizi digər təsnifatlarda, o cümlədən 46,6 faizi 7-ci təsnifatı, 22,2 faizi isə dövlət qulluğunun yardımçı vəzifələri üzrə işləyirlər. Bu isə o deməkdir ki, dövlət qulluqçularının böyük əksəriyyəti üçün işə qəbulu bağlı tələblər təbiiq olunur. Bununla yanaşı, hazırda dövlət qulluqçularının 69,5 faizi 5 ildən çox çalışanlardır. Dövlət qulluqçularının 6,4 faizi 1 ilədək, 24,1 faizi 1 ildən 5 ilədək, 22,9 faizi 5 ildən 10 ilədək, 18,6 faizi 10 ildən 15 ilədək, 28,0 faizi isə 15 il və daha çox qulluq stajına malikdir. Təbii ki, bu sahədə aparılan dərinləşdirilmiş islahatlar dövlət qulluqçularının yaş intervalına da təsir göstərib. Hazırda dövlət qulluğunda çalışanların təxminən yarısı 40-dan aşağıdır. Bu isə dövlət qulluğunda işə qəbulda keyfiyyət meyarları baxımından vacib hesab olunur”.

Yekunda spiker Sahibbə Qafarova növbəti iclasın 2 dekabrda keçiriləcəyini bildirib.

□ **Elsad PAŞASOY,**
“Yeni MİSAVAT”



Özəl pensiya fondları ilə bağlı qanun hazırlanıb

Azərbaycanda özəl pensiya fondlarının yaradılması məsələsi yenidən ictimai müzakirələrin əsas mövzularından birinə çevrilib.

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyindən Modern.az-a bildiriblər ki, qeyri-dövlət pensiya fondları ilə bağlı hüquqi bazanın tam formalaşdırılması üçün “Qeyri-dövlət pensiya fondları haqqında” qanun layihəsi hazırlanıb və layihə aidiyyəti qurumlarla razılaşdırma mərhələsindədir.

Bu sahədə yenilik olduğu halda əlavə məlumat veriləcək.

Sayımıza açıqlamasında **iqtisadçı Eldəniz Əmirov** qeyd edib ki, Azərbaycanda özəl pensiya fondlarının yaradılması ümumi ekosistem üçün faydalı olardı. “Bu gün insanların fərdi şəkildə investisiya fəaliyyəti ilə fərdi qaydada məşğul olması üçün daha geniş seçim imkanlarına ehtiyac duyulur. Xüsusilə gəliri yüksək olan şəxslərin öz vəsaitlərini gələcək təminatı üçün yönəldə biləcəyi müxtəlif investisiya platformalarına, o cümlədən etibarlı özəl pensiya fondlarına ehtiyac yaranır. Bu baxımdan belə fondların formalaşdırılması insanlara seçim imkanı verir və ümumilikdə müsbət hal kimi qiymətləndirilir”.

İqtisadçı vurğulayıb ki, burada əsas sual özəl pensiya fondlarının Azərbaycanda uğurla fəaliyyət göstərə bilməsi ilə bağlıdır. Onun sözlərinə görə, bu, məsələnin ikinci, amma ən mühüm tərəfidir: “Dünya təcrübəsi də göstərir ki, özəl pensiya fondlarının uğurlu olduğu ölkələrdə adətən geniş və rəqabətqabiliyyətli investisiya fondları mövcud olması ilə yanaşı, maliyyə bazarları kifayət qədər dərin və likvid olur. Bank sektorunda və digər sahələrdə likvidliyin aşağı olması fonunda, iqtisadiyyata əlavə kapital axınına ehtiyac duyulan ölkələrdə özəl pensiya fondları daha uğurlu nəticələr verə bilər”.

E.Əmirov onu da əlavə edib ki, belə fondların mahiyyəti insanların etibarla yerləşdirdiyi vəsaiti səmərəli şəkildə idarə edərək daha yüksək gəlir əldə etməkdən ibarətdir: “Nəticədə həmin gəlirin bir hissəsi pensiyaçıların hesabına yönəldilir. Bu isə sadəcə qoyulan məbləğin qaytarılması deyil, uzun illər ərzində indeksasiya və digər şərtlərlə artırılmış gəlirliliyin təmin edilməsini nəzərdə tutur. Bu proses sadə deyil və ciddi idarəetmə mexanizmləri tələb edir.

Elə bu səbəbdən Azərbaycanda özəl pensiya fondlarının fəaliyyətə başlaması ilə bağlı müəyyən açıq suallar qalır. Bununla belə, düşünürəm ki, ölkəmizdə belə bir fondun yaradılması və praktiki olaraq istifadəyə verilməsi, ən azından bir təcrübə olaraq, sınaqdan keçirilməsi vacibdir",- deyə iqtisadçı qeyd edib.

☐ **“Yeni Müsavat”**

Aqrar rayonlarda işsizlik uzun illərdir mövcud olan struktur problemlərin, səmərəsiz təsərrüfat modelinin və qeyri-bərabər regional inkişafın nəticəsidir. Dövlət Statistika Komitəsinin 2025-ci ilin oktyabr ayı üzrə açıqladığı rəqəmlər bu gerçəyi bir daha təsdiqləyir - ölkədə 1 milyon 781,4 min nəfər maddəli çalışan olsa da, rəsmi qeydiyyatda düşmüş işsizlərin sayı 236 429 nəfərə çatıb. Daha düşündürücü fakt isə işsizliyin paytaxtdan sonra ən çox məhz aqrar rayonlarda - Ağdam, Bərdə, Şəmkir, Cəlilabad, Tovuz, eləcə də Quba, Göyçay, Şəki, Lənkəran və Zaqatalada qeydə alınmasıdır. Kənd təsərrüfatı ilə dolanan bölgələrdə işsizliyin bu qədər yüksək olması problemin dərinliyindən xəbər verir. Statistika dataqlarının 50,9 faizlə üstünlük təşkil etməsi isə regionlarda qadın əməyinin hələ də lazımı qədər qiymətləndirilmədiyini göstərir.

Aqrar rayonlarda işsizliyin səbəbi nədir?

Mövcud mənzərə göstərir ki, səbəb tək-cə iş yeri çatışmazlığı deyil, həm də regionların qeyri-bərabər inkişafının nəticəsidir

Rəsmi məlumata görə, 2025-ci ilin doqquz ayında ölkədə 77,7 min yeni iş yeri açılıb. Amma bu iş yerlərinin 75,9 faizinin Bakının payına düşməsi bölgələrin real vəziyyətini ortaya qoyur. Regionların ümumi payı 23,3 faizdir və bu göstərici aqrar rayonların məşğulluq problemini kompensasiya etməyə yetmir. Abşeron-Xızı iqtisadi rayonuna 7,2 faiz, Quba-Xaçmaz 2,7 faiz, Şəki-Zaqatalaya 2,7 faiz, Qarabağa 2,4 faiz, Lənkəran-Astara zonasında isə cəmi 1,2 faiz yeni iş yeri düşməsi kənd təsərrüfatı bölgələrinin inkişafdan geri qaldığını nümayiş etdirir.

Aqar sahənin özündə də ciddi struktur boşluqlar var. Əvvəla, kənd təsərrüfatı mövsümi sahədir və ilde bir neçə ay davam edən iş qrafiki nəgəyiş üçün yetərli gəlir qazandırmır. Torpaq islahatları nəticəsində formalaşan xırda təsərrüfatlar böyük istehsal gücünə çevrilə bilmir, əmək tələbi minimum olur. Çox zaman ailə təsərrüfatı öz işçi tələbatını özü ödəyir, əlavə işçi qüvvəsinə ehtiyac yaranmır. Diger yandan, aqar rayonlarda emal sənayesinin zəif inkişaf etməsi böyük problemə çevrilib. Çoxlu çiy məhsul istehsal olunur, amma həmin məhsulu qəbul edən, emal edən, qablaşdırən müəssisələr yoxdur. Emal sənayesinin yoxluğu həm məhsulun dəyərini aşağı salır, həm də əlavə iş yerlərinin yaranmasının qarşısını alır.

Kreditlərə çıxışın çətinliyi, iri təsərrüfatların, müasir fermaların azlığı, logistika və infrastruktur problemləri - bütün bunlar aqrar rayonlarda

tan bazarı aqıl rəyomarda iş yerlərinin məhdud olmasının əsas səbəbləridir. Bir çox kənddə hələ də suvarma sistemi köhnədir, yollar bərbad vəziyyətdədir, istehsalçı məhsulu bazara çıxarmaqda çətinlik çəkir. Gənclərin rayonlardan şəhərə axını da məşğulluq balansını daha da pozur. Kənddə gəlir imkanları məhdud olduğundan gənclər Bakıya və ya digər şəhərlərə üz tutur, geridə iş yerləri deyil, boş qalan təsərrüfatlar qalır.

neftdən asılıdır. Bu isə öz növbəsində Abşeron yarmadası ətrafında cəmləşib. Bu, obyektiv səbəbdir və dəyişə biləcəyimiz bir şey deyil. Məsələ burasındadır ki, hökumət bu səbəbi aradan qaldırmaq üçün subyektiv iqtisadi siyasətə malik olmalıdır. Məsələn, Qaradağ Sement Zavodu alman şirkəti tərəfindən rekonstruksiya olunmalı və yerində yeni zavod tikilməli idi. Almanlar köhnə zavodun ye-

vodu var. Azərbaycanın bu istehsalda böyük tələbatı var. Onun xammalını niyə biz ətraf rayonlarda becərmirik? Əksinə, yarımfabrikat şəklində xaricdən alırıq. Zavodun emal etdiyi məhsulun 80-90 faizi xaricdən idxal olunan yarımfabrikat xammal əsasında istehsal olunur.

Zavod ilkin mərhələdə işləyən zaman ətraf rayonlarda çoxlu çuğundur əkildi. Hətta Beyləqanda, Ağcabədidə, ya-



Başqa bir diqqətçəkən məqam - hökumətin işsizliklə bağlı sosial öhdəliklərinin artmasıdır. İşsizlikdən Sığorta Fondunun 2026-cı il büdcəsi 266,4 milyon manat müəyyən edilib və bunun 28 milyon manatı işsizlik sığortası ödənişlərinə ayrılıb. Bu, əvvəlki ilə müqayisədə 65 faiz artım deməkdir. Dövlətin sosial yükü artır, amma aqrar rayonlarda işsizlik probleminin kökü hələ də aradan qalxmır.

Mövcud mənzərə göstərir ki, aqrar rayonlarda işsizliyin səbəbi təkcə iş yeri çatışmazlığı deyil - bu, illərlə yığılan struktur problemlərin, planlaşdırma çatışmazlığının, emal sənayesinin zəifliyinin, biznes mühitinin məhdudluğunun və regionların qeyri-bərabər inkişafının nəticəsidir. Yeni iş yerləri əsasən paytaxtda açıldığı müddətcə, kənd təsərrüfatı isə yalnız çiy məhsul istehsalında əsaslandığıca aqrar rayonlarda işsizlik azalmayacaq - əksinə, hər il bir qədər də dərinləşəcək.

İqtisadsız Akif Nəsirli "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirib ki, aqrar rayonlarda işsizliyin son həddə olması bu yerlərinin əhalisinin Bakıya köçünə səbəb olub. Onun sözlərinə görə, insanlar iş axtarmaq məqsədilə böyük şəhərlərə axın edir: "Azərbaycanın dövlət büdcəsi gəlirlərinin və ixracatın 90 faizi Abşeron yarımadası və onun ətrafında formalaşır. Bunun obyektiv səbəbi odur ki, Azərbaycanada iqtisadiyyatın 70-80 faizi

rində niyə yeni zavod tikməli idi ki?! Hökumət almanları təşviq edərək bildirməli idi ki, əlavə dotasiya verir və bu zavodu Daşkəsəndə tiksin. Eyni material orada da var. Biz Ələtdə və azad olunmuş rayonlarımızda azad iqtisadi zona yaradırıq. Belə olan halda iqtisadi baxımdan inkişafdan geri qalan rayonlarımız haqqında niyə düşünmürük? Məsələn, İranla, Gürcüstanla, Rusiya ilə həmsərhəd olan ərazilərimizdə azad iqtisadi zona yaratmaq olar. Bu integrasiya nəticəsində regionların iqtisadiyyatı inkişaf edə bilər. Sərhədləri ərazilər üçün siyasət bundan ibarət olmalıdır”.

İqtisadçının sözlərinə görə, mərkəzi aran rayonlarında əhali daha çox kənd təsərrüfatı ilə məşğuldur. Ekspert bildirir ki, hələ sovet dönəmində Azərbaycan əhalisinin 60 faizindən çoxu təsərrüfat hesabına dolanıb: “Əhalini yenidən kənd təsərrüfatı ilə məşğul olmağa stimullaşdırmaq lazımdır. Dünya təcrübəsi var, hər 18-20 min kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan əhaliyə bir emal zavodu və ya bir neçə emal sexi olmalıdır. Məsələn, götürək 100 mindən çox əhalisi olan İmişli rayonunu. Həmin rayonda 5 emal sexi görə bilərikmi? Və ya Beyləqana nəzər salaq, 80 min əhalisi var. Orada biz 4 ədəd emal zavodu göstərə bilərik. Hərəsində bir və ya iki ədəd zavod olar.

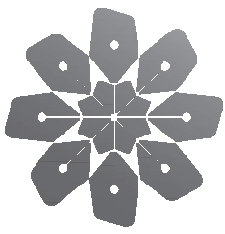
İmişlidə qənd istehsalı ilə məşğul olan İmişli Səker Za-

xin olan Biləsuvar da çuğundur əkildi və həmin zavoda təhvil verildi. Lakin sonradan əhalinin qarşısı alındı və bu dayandırıldı. İnsanlardan çuğunduru alıb, illərlə pulunu vermədilər. Sanki iqtisadiyyatın qəsdinə durmuşdular ki, əhali əkməsin və xaricdən alınsın.

Bir sözlə, hökumət iqtisadi siyasəti elə qurmalıdır ki, iqtisadiyyat bütün ölkəyə yayılsın. Ölkədə bir neçə regionun iqtisadi inkişafı proqramı həyata keçirildi. Ancaq bu proqramlar çərçivəsində sadaladığımız addımlar atılmadı, heç bir zavod da tikilmədi. Asfalt salındı, yol çəkildi, bir sözlə, kosmetik işlər görüldü. Lakin bu, iqtisadiyyat deyil. Halbuki həmin proqramlara ayrılan vəsaitlər hesabına regionların iqtisadiyyatı dirçəlməli idi".

İqtisadçı Natiq Cəfəri
isə problemin kökündə idarəetmə və investisiya mühiti ilə bağlı sistemli çatışmazlıqların dayandığını bildirir: “Bölgələrdə iqtisadi fəallığın yaranması üçün dövlətin zavod tikməsinə ehtiyac yoxdur. Hökumət elə şərait yaratmalıdır ki, yerli və xarici investor özü gəlib zavod və fabriki tiksin. Bu gün əsas problem vergitutma, gömrük və idarəetmə sistemlərindəki xaosdur. İcra hakimiyyətləri biznesə əngəllər yaradır. Əgər siyasi, hüquqi və iqtisadi islahatlar aparılırsa, regionlarda investisiya axını və iş verləri artar”.

☐ **Şahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"



**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayevin son açıqlamaları ölkənin təhsil gündəmini yenidən aktivləşdirib. Xatırladaq ki, nazir uzun illərdir müzakirə mövzusu olan təhsil islahatlarının praktiki mərhələyə keçdiyini bildirərək yeni model - "tam ştatlı müəllim" vəzifəsinin yaradılacağını açıqlayıb. Nazir tərəfindən bu model bir tərəfdən müəllim peşəsinin nüfuzunun artırılmasına, digər tərəfdən isə tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə yönəlmiş köklü dönüş kimi qiymətləndirilir.

Nazirin sözlərinə görə, mərhələli şəkildə 20 min tam ştatlı müəllim vəzifəsi yaradılacaq. Və bu, həm müəllimlərin sosial rifahına, həm də məktəblərin idarəetmə mexanizminə ciddi təsir göstərəcək - tam ştatlı müəllimin əməkhaqqısı orta maaşdan iki dəfə yüksək olacaq, həftəlik iş yükü 30-36 saat müəyyən ediləcək. Bu zaman 18-24 saat birbaşa tədris fəaliyyətinə ayrılacaq, qalan vaxt isə metodik işlər, dərslərin dinlənilməsi, məktəbdaxili pedaqoji əməkdaşlıq kimi fəaliyyətlərə sərf olunacaq.

Nazir qeyd edir ki, bu, yalnız böyük məktəblərdə tətbiq olunacaq. Kiçik və şagird sayı az olan məktəblərdə bu sistemin tətbiqi mümkün deyil və orada saatheşabı dərslər sistemi qalacaq.

Emin Əmrullayevin sözlərinə görə, yeni sistem müəllimin yalnız dərslər yükləri ilə deyil, həm də metodik hazırlıq, həmkarlarının dərslərinin müşahidəsi, dərslərin planlaşdırılması, şagirdlərlə fərdi iş, təhsil proqramlarının adaptasiyası kimi əlavə fəaliyyətlərlə məşğul olmasını təmin edəcək. Bu işə müəllimi sırf "sa-

ata gələn dərslər deyən şəxs" rolundan çıxararaq, məktəbin əsas intellektual qüvvəsinə çevirməyi hədəfləyir.

Bəs təhsil mütəxəssisləri nə deyir?

Təhsil ekspertləri hesab edir ki, müəllimlərin ştat vahidinə keçirilməsi artıq gecikmiş, lakin çox mühüm addımdır. Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin böyük əksəriyyətində müəllimlər məhz bu model üzrə çalışır və bu, təhsil sisteminin dayanıqlılığını təmin edir. Keçmiş postsovet məkanında yalnız az sayda ölkələrdə hələ də saatheşabı sistem köhnə struktur kimi mövcuddur. Azərbaycan bu addımla təhsil sistemini beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırmış olacaq. Mütəxəssislərin sözlərinə görə, "tam ştatlı müəllim" modeli müəllim-peşəkar inkişafını sürətləndirir, məktəblərdə davamlılıq təmin edir, şagirdlərlə daha stabil pedaqoji mühit yaradır, məktəbin sosial institut kimi rolunu gücləndirir.

Yeni təhsil modeli repetitorluğa son qoya biləcəkmi?

Maraqlı məqamlardan biri də odur ki, nazirin açıqlaması fonunda cəmiyyətin ən çox müzakirə etdiyi məsələ repe-

torluğun taleyidir. Son illərdə

Elm, təhsil

YENİ ÜSAVAT
N 214 (8824) 26 noyabr 2025

Yeni təhsil modelinə hazırıq mı?

Emin Əmrullayevin "tam ştatlı müəllim" islahatı Azərbaycan məktəblərinə nə vəd edir?



məktəblərdə təhsilin keyfiyyətindəki boşluqlar repetitorluğun genişlənməsinə səbəb olub. Mütəxəssislərin fikrincə, əgər tam ştatlı müəllim məktəbdə daha çox vaxt keçirəcəksə, fərdi və qrup şəkildə əlavə məşğələlər planlaşdırıla biləcəksə, müəllim-şagird əlaqəsi güclənəcəksə, məktəbdaxili metodik işlər artırılacaqsa, onda repetitorluğun bir hissəsi öz əhəmiyyətini itirə bilər.

Lakin mütəxəssislər onu da bildirir ki, repetitorluğun tamamilə sıradan çıxması üçün qəbul imtahanlarının strukturu dəyişməli, məktəb kurikulumları daha çevik olmalı, müəllimlərin yükü balanslaşdırıl-

malı, valideyn gözləntiləri yenidən formalaşmalıdır. Yeni model repetitorluğunu kəskin şəkildə azalda bilər, ancaq onu tamamilə aradan qaldıracağı hələlik real görünmür.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov məsələ ilə bağlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında deyib ki, repetitorluğun geniş yayılmasının səbəbi təkcə şagirdin imtahana hazırlaşma istəyi deyil, uzun illər boyunca formalaşmış struktur boşluqları, yüklü imtahan modeli və məktəbdaxili öyrənmə mühitinin zəif təşkilidir: "Aparadığım araşdırmalar göstərir ki, repetitorluğun əsas səbəbi şagirdin imtahan modelinə uyğun bilik əldə etməməsi idi.

2023-2024-cü tədris ilinin statistikasını bunu təsdiqləyir: 11-ci sinif şagirdlərinin 68 faizi qəbul imtahanında ən çox çətinliyi məhz əvvəlki illərin mövzularında yaşayıb. Bu, məktəbdə uzunmüddətli tədrisin ardıcılığının zəif olması ilə bağlı idi. Eyni zamanda bəzi müəllimlərin dərslərdə öyrətməyi, enerjisini günün sonunda repetitorluğa saxlaması, iqlat standart yaratması da problemin güclənməsinə səbəb olmuşdu. Nazirlik məhz bu qeyri-peşəkar davranışın qarşısını almaq üçün yeni iş modelini təqdim edir və tamamilə haqlı olaraq bildirir ki, dövlətin müəllimə etibar etdiyi şagirdin öyrənməsi məktəbin özündə təmin edilməli-

dir. Bu yanaşma həm pedaqoji etikanı, həm də müəllim nüfuzunu qoruyur.

Yeni model tətbiq olunmuşca repetitorluğun kütləvi forması zəifləyəcək, çünki şagird günün sonunda ehtiyac duyduğu dəstəyi məktəbin özündə alacaq.

Məqsəd nə repetitorluğu qadağan etməkdir, nə də fərdi hazırlığı inzibati yolla məhdudlaşdırmaq. Məqsəd repetitorluğa ehtiyacı yaranan səbəbləri aradan qaldırmaqdır. Məktəbdə müəllimin tam gün işləməsi, fərdi dəstək, qruplarla məşğuliyyət, imtahana hazırlığın məktəbdaxili resurslarla təmin edilməsi və yüksək nəticə göstərən müəllimin maddi rifahının yaxşılaşdırılması bu məqsədə xidmət edir. Nəticədə həm müəllim nüfuzu artır, həm təhsil daha mərkəzləşmiş olur, həm də şagirdlərin əlavə hazırlığa olan məcburi ehtiyacı azalır".

Ən kritik suallardan biri də budur - hazırkı təhsil sistemi yeni modelə hazırıdır? Mütəxəssislərin fikrincə, infrastrukturun böyük hissəsi mövcuddur. Belə ki, müasir böyük məktəblərdə müəllim otaqları, metodik kabinetlər yetəri qədər var. Lakin kiçik və ucqar məktəblər üçün model tətbiq edilə bilməyəcək. Üstəlik, müəllimlərin bir hissəsi saatheşabı sistemin azalmasından narahatdır. Bu baxımdan prosesin tədricən və mərhələli şəkildə həyata keçiriləcəyi gözlənilir.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlilə GƏRAY

Müəllimlər həftəlik 30-36 saat işləyəcəklər

Tam ştatlı müəllimlər dərslərdən sonra nə ilə məşğul olacaqlar - yeni detallar

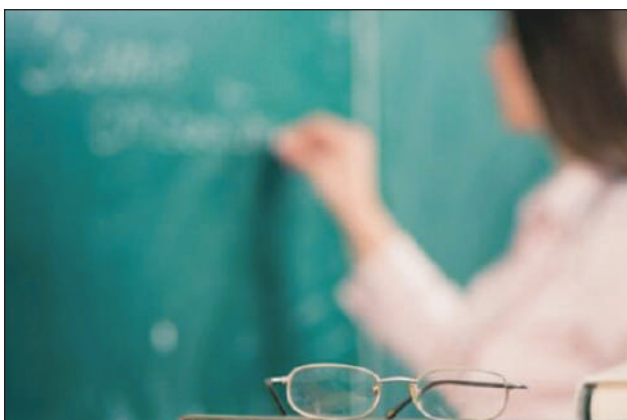
Son günlər müəllimlərin əməkhaqlarının iş saatına əsaslanaraq yenidən tənzimlənməsi barədə müzakirələr təhsil gündəminin əsas mövzularından birinə çevrilib.

Elm və Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuranın sədri, BDU-nun professoru Hikmət Əlizadə "Azərbaycan müəllimi"ne açıqlamasında bildirib ki, müəllimin fəaliyyəti yalnız dərslər demək ilə yekunlaşmır, onlar pedaqoji fəaliyyət çərçivəsində məktəbdə müxtəlif işlər həyata keçirməlidirlər: "Müəllimlərin fəaliyyətinin iş saatına görə tənzimlənməsi maraqlı yenilikdir. Bu modelə görə, "tam ştatlı müəllim" anlayışı meydana çıxır. Yeni təklif olunan modelin mexanizmi hələ tam açıqlanmasa da, elm və təhsil nazirinin son açıqlaması yeni model haqqında mücərəd təsəvvürlərin konkretləşməsinə kömək etdi.

Ümumiyyətlə, müəllimlər məktəbdə peşəkar inkişafını artırmaq məqsədilə bir-birilərinin dərslərində iştirak etməlidirlər. Bu zaman onlar bir-birilərinin təcrübələrini öyrənmək im-

kanı əldə edirlər. Uzunmüddətli pedaqoji təcrübəyə əsasən qeyd edə bilərəm ki, hər bir müəllimin dərslərində özünəməxsusluq olur, təcrübələrin paylaşılması bu baxımdan məqsədəuyğundur. Sadəcə olaraq, bir məsələyə diqqət etmək lazımdır. Müəllimlər bir-birilərinin dərslərində nöqsan axtarmaq üçün deyil, təcrübələrini bölüşmək üçün iştirak etdikdə uğur qazana bilərlər.

Fənn metodbirlişmə üzvləri öz ixtisasları üzrə yeni pedaqoji məsələləri bir yerdə müzakirə etməyə geniş yer verməlidirlər. Bu gün pedaqoji yeniliklər o qədər sürətlə çoxalır ki, müəllimlərin onların hamısını əxz etməsi, sadəcə olaraq, mümkün deyil. Eyni fənn müəllimlərinin bir yerdə həm elmi, həm də pedaqoji yenilikləri müzakirə etməsi təcrübələrin bölüşdürülməsi kontekstində mühüm əhəmiyyət kəsb edir.



Hətta müxtəlif fənn müəllimlərinin də bir yerdə hər hansı bir problemi müzakirə etməsi məqsədəuyğundur. Bu, onların həm dünyagörüşünün artması, həm də təlim prosesində interdisiplinar paradigmanın reallaşması baxımından müsbət nəticə verə bilər".

Professor qeyd edir ki, müəllimlər pedaqoji fəaliyyətlərində qeyd olunan məsələlərdən əlavə, müxtəlif könüllü işlər görürlər, lakin bu, iş saatına daxil olmadığı üçün pəra-

kəndə xarakter daşıyır: "Müəllimlər dərslərdən sonra şagirdlərlə sinifdən xaric işlər həyata keçirməlidirlər. Dərslərdən sonra müxtəlif məzmunlu tədbirlərin təşkil edilməsi həm şagirdlərin təlim maraqlarının və dünyagörüşünün artmasına, həm də tərbiyəlilik keyfiyyətlərini formalaşdırmağa xidmət edə bilər. Müasir təlim konsepsiyalarının tələblərinə görə, məktəbdə həm öyrədici, həm tərbiyəedici, həm də inkişaf etdirici mühit yaratmaq la-

zımdır ki, şagird bu mühitdə inkişaf etsin, formalaşsın, sosialallaşsın. Müəllimlər bu gün öz pedaqoji fəaliyyətlərində qeyd olunan məsələləri həyata keçirirlər. Bundan əlavə, onlar şagirdləri olimpiadalara, yarışlara, festivallara və s. hazırlayırlar. Amma bu fəaliyyətlər könüllü həyata keçirilir. Onlar müəllimlərin iş saatına daxil olmadığı üçün pərakəndə xarakter daşıyır. Bir müəllim çox işləyir, digəri isə... Görülən işin nəticəsi bu səbəbdən yüksək olmur. Müəllimlərin pedaqoji fəaliyyətini daha səmərəli təşkil etməyin zamanı yetişib.

Bu istiqamətdə tam ştatlı müəllimlərin yaradılması fikrini təqdir edirik. Təbii ki, yeni modelin tətbiqi mərhələli həyata keçirilməlidir. Bu istiqamətdə ilk olaraq 20 min tam ştatlı müəllim vəzifəsinin təsis edilməsi də məqsədəuyğundur".

H.Əlizadənin sözlərinə görə, dövlət məktəblərindən fərqli olaraq özəl məktəblərdə müəllimlərin dərslərdən

sonra fəaliyyət göstərməsi üçün kifayət qədər resurs olduğundan şagird uğurları da yüksəkdir: "Yeni modelə əsasən, müəllimlər həftəlik 30-36 saat işləyəcəklər. Bu vaxtın 18-24 saatını tədrislə məşğul olacaqlar. İş günü ilə tədris saatının vaxt fərqi 12 saatdır. Həmin müddət ərzində müəllim tədrisdən əlavə pedaqoji işlərlə məşğul ola bilərlər.

Daha bir vacib məsələ diqqətdən yayınmamalıdır: Bizdə olan məlumatlara görə, hazırda məktəblərin mütləq əksəriyyəti ikinövbəlidir. Bu isə o deməkdir ki, gün ərzində məktəbin bütün sinif otaqlarında dərslər keçirilir. Belə olan halda "müəllimlər dərslərdən sonra harada oturub işləyə bilərlər?" sualı meydana çıxır. Bütün məktəblərdə yalnız bir müəllimlər otağı var ki, müəllimlərin hamısının orada fəaliyyətlərini səmərəli təşkil etməsi mümkün deyil. Burada müəllimlərin dərslərdən sonra fəaliyyət göstərmə imkanları məhduddur. Təbii ki, bu məsələ artıq məktəb direktorlarının öhdəsinə düşür. Onlar məktəbdə pedaqoji işi düzgün təşkil edə bilərsə, tədricən bu problem öz həllini tapa bilər".

□ "Yeni Müsavat"

Rusiyada miqrantlara qarşı yeni qanun layihəsi təklif edilir. Belə ki, LDPR qeyri-qanuni fəaliyyətlərin qarşısını almaq üçün miqrantlara pnevmatik silahların, elektroşokların, qaz və digər spreylərin satışının qadağan edilməsini təklif edib. Müvafiq qanun layihəsinin partiyanın lideri Leonid Slutskinin başçılıq etdiyi deputatlar tərəfindən Dövlət Dumasına təqdim olunacağı açıqlanıb. Bu isə o anlama gəlir ki, kriminogen vəziyyətin ağır olduğu Rusiyada miqrantlar özlərini müdafiə etmək üçün ancaq yumruqları isə salmalıdırlar. Nə etməli? Hansı addımlar atılmalıdır?

Vəkil Cavad Cavadov "Yeni Məşavət"ə deyib ki, təklif olunan bu qanun layihəsi hüquqi baxımdan absurd olmaqla yanaşı, Rusiya Federasiyasının Konstitusiyasının təməl prinsiplərinə ziddir: "Cinayətkarlıqla mübarizə şüarı altında irəli sürülən bu təşəbbüs əslində leqal əsaslarla yaşayan insanları müdafiəsiz buraxaraq onları kriminal qruplar üçün asan hədəfə çevirir. Bir hüquqşünas kimi bildirirəm ki, özünümüdafiə hüququ insanın təbii hüququdur və vətəndaşlıq mənsubiyyətinə görə məhdudlaşdırıla bilməz".

Vəkil deyib ki, Rusiya Federasiyası Konstitusiyasının 19-cu maddəsinin 2-ci hissəsində açıq şəkildə qeyd olunur: "Dövlət irqindən, milliyyətindən, dilindən, mənşəyindən, yaşayış yerindən asılı olmayaraq insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının bərabərliyinə təminat verir. Bu qanun layihəsi isə insanlar məhz mənşəyinə və vətəndaşlıq statusuna görə ayırır. Eyni cəmiyyətdə yaşayan iki şəxsdən birinə özünü qorumaq imkanı verib, digərindən bu imkanı almaq birbaşa diskriminasiyadır. Yeni ayrı-seçkilikdir".

Vəkil qeyd edib ki, konsti-

tusiyanın 17-ci maddəsi Rusiyada insanın hüquq və azadlıqlarının beynəlxalq hüququn ümumqəbul olunmuş prinsiplərinə uyğun olaraq tanındığını bəyan edir: "Yaşamaq hüququ və şəxsi təhlükəsizlik toxunulmazdır. 45-ci maddənin 2-ci

hüququna malikdir".

Cavad Cavadovun sözlərinə görə, qaz balonu və ya elektroşok qanunla qadağan olunmayan mülki özünümüdafiə vasitələridir: "Miqrantların bu vasitələrdən istifadəsini yasaqla-

Federasiyasının "Silah haqqında" (N 150-FZ) Federal Qanunu silah əldə etmək üçün məhdudiyyətləri dəqiq müəyyən edir: yaş həddi, psixi sağlamlıq, məhkumluğun olmaması və s. Qanunvericilikdə "vətəndaşlıq" və ya

suz yolla silah əldə edir. Bu qadağa yalnız qanunlara riayət edən, vergi ödəyən və qeydiyyatda olan dinc miqrantlara təsir edəcək.

Başqa sözlə, bu qanun layihəsi hüquqi yox, populist xarakter daşıyır. Onun qəbul edil-

müdafiəsiz qoyur. Bu, qanun deyil, insan təhlükəsizliyinin təhlükəyə atılmasıdır: "Rusiyada miqrantlara qarşı yeni məhdudiyyət təşəbbüsü göstərir ki, böyük dövlətlər öz daxilində yaranan sosial gərginliklərin yükünü ən zəif təbəqə olan miqrantların çiyinə yükləyir. Bugünkü Rusiya Ukraynadakı müharibə bataqlığında çabalayıb, daxilə cinayət statistikasını artır, kriminal qrupları güclənir, hüquq-mühafizə orqanlarına inam azalır. Belə bir halda problemə çözüm yolu kimi məhz miqrantlardan ele-

Rusiya azərbaycanlı miqrantları müdafiəsiz qoyur

Onlara elektroşokların, qaz və digər spreylərin satışının qadağan edilməsi təklif edilir



hissəsində isə deyilir. Hər kəs öz hüquq və azadlıqlarını qanunla qadağan olunmayan bütün üsullarla müdafiə etmək

maq, onların konstitusiyası ilə təsbit olunmuş özünümüdafiə hüququnu faktiki olaraq əlindən almaq deməkdir. Rusiya

"miqrasiya statusu" kimi ayrıca meyarın bu siyahıya əlavə edilməsi hüquqi nonsensdir. Cinayətkar onsuz da qanun-

məsi Rusiyada kriminogen durumunu yaxşılaşdırmayacaq, əksinə, müəyyən bir sosial qrup olan miqrantları cinayətkarlar qarşısında tamamilə əliyalın qoyaraq zorakılıq hallarının artmasına səbəb ola bilər. Rusiya Dövlət Dumasının müvafiq komitələri bu təşəbbüsü konstitusiyanın bərabərlik və ayrı-seçkilik yolverilməzliyi prinsiplərinə zidd olduğu üçün rədd etmişdir. Əgər qanun layihəsi buna baxmayaraq qəbul olunarsa, gələcəkdə Rusiya Federasiyası Konstitusiyası Məhkəməsinin bu normanı insan hüquqlarına və konstitusiyasının özünün təməl müddəalarına zidd hesab etməsi ehtimalı çox yüksəkdir".

Hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu "Yeni Məşavət"ə deyib ki, Rusiya, azərbaycanlı miqrantlar da daxil olmaqla, digər miqrantları

mentar özünümüdafiə vasitələri alınır. Bu təşəbbüsün adı cinayətkarlıqla mübarizə qoyulur, amma mahiyyətində ayrı-seçkilik, qərəz və hüquqi nihilizm dayanır".

Hüquq müdafiəçisi deyir ki, Rusiyada çalışmaq məcburiyyətində olan yüz minlərlə azərbaycanlı orada ölkənin iqtisadiyyatına töhfə verir, vergilər ödəyir: "Amma hər dəfə siyasi populizmin ilk hədəfi miqrantlar olur. Bu qanun layihəsi biabırılıqdır. Ən təhlükəli məqam budur ki, bu qadağa cinayətkarı yox, yalnız qanuna əməl edən insanı zərərsizləşdirəcək. Kriminal qruplar qeyri-leqal silah əldə etməkdə heç bir çətinlik çəkmir. Belə qanun layihələri cəmiyyəti qorumaq üçün yox, cəmiyyəti yüngəldirmək üçün tətbiq olunur".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Məşavət"**

Sosial mediaya nəzarət gücləndirilir

İnternetdə fahişəliyə çağırış və cəmiyyətə hörmətsizliyi açıq şəkildə ifadə edən hərəkətlərə görə cəzalar müəyyən edilir -15 sutkayadək həbs...

Azərbaycanda internetdə fahişəliyə çağırış və cəmiyyətə hörmətsizliyi açıq şəkildə ifadə edən hərəkətlərə görə cəzalar müəyyən edilir. Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu və İnsan hüquqları komitələrinin birgə iclasında İnzibati Xətalər Məcəlləsinə müvafiq dəyişikliklər təqdim edilib.

Layihəyə əsasən, internet resursları və ya digər telekommunikasiya şəbəkələri vasitəsilə açıq şəkildə fahişəliyə çağırış və ya bu cür əməliyyatların bağlanması 500 manat məbləğində cərimə ilə cəzalandırılır.

Layihədə o da qeyd olunur ki, cəmiyyətə hörmətsizliyi açıq şəkildə ifadə edən, lakin ayrı-ayrı şəxslərə qarşı zorakılıq və ya bu cür zorakılıq hədəsi ilə müşayiət olunmayan, özgənə əmlakının məhv edilməsi və ya zədələnməsi ilə bağlı olmayan hərəkətlər xırda xuliqanlıq hesab edilərək, inzibati həbs və cərimə ilə nəticələnməkdir.

Xırda xuliqanlıq 50 manat-



dan 100 manatadək cərimə ilə cəzalandırılacaq. İşin hallarından asılı olaraq və təqsirkarın şəxsiyyəti nəzərə alınmaqla, bu tədbirlərin tətbiqi qeyri-kafi hesab edildikdə, on beş sutkayadək müddətə inzibati həbs tətbiq edilə bilər.

Bes cərimə və inzibati həbs kimi tədbirlər bu cür məsələlərə nə qədər güclü təsir

göstərə bilər? Alternativ qabaqlayıcı tədbirlər, məsələn, maarifləndirmə, sosial layihələr və s. daha effektiv ola bilərmi?

Mövzu ilə bağlı sosioloq Üzeyir Şəfiyev "Yeni Məşavət"ə danışib: "Sevgi və qorxu, cəza və mükafatlandırma - həm insanın, həm də cəmiyyətin idarə edilməsində əsrlər bo-

yu mövcud olan iki fundamental metod olub. Quranda da görürük ki, insan tərbiyəsində bu iki prinsip - qorxu (cəza) və mükafatlandırma açıq şəkildə göstərilir. Biz dəfələrlə bu barədə danışmışıq və bu gün də həmin prinsipin aktuallığını müşahidə edirik.

Etiraf etməliyəm ki, hazırda həm sosial şəbəkələrdə, həm

də bir sıra media platformalarında insanların davranışlarına yön verən, onları eqosentrik həyata səsləyən, eyni zamanda əxlaqsızlığı və fahişəliyi normalaşdırıcı çağırışlar edilir, paylaşımlar yayılır. Bu nə deməkdir? Axi psixologiyası tam formalaşmamış uşaqlar, yeniyetmələr, həmçinin qadınlar, gənc qızlar və kişilər bu məzmunlara məruz qalırlar. Bu, cəmiyyətin kütləvi şəkildə əxlaqsızlaşdırılması deməkdir.

Halbuki Cinayət Məcəlləsində və İnzibati Xətalər Məcəlləsində bu məsələlərlə bağlı son dərəcə aydın qadağalar var. Nədənə sosial şəbəkə istifadəçiləri elə düşünürlər ki, istedikləri hər cür məzmunu paylaşa bilərlər və bunun üçün heç bir məsuliyyət daşımayacaqlar. Sevindirici haldır ki, bizim, yeni sosioloqların bu istiqamətdə ardıcıl çağırışlarımız fonunda həm inzibati, həm də cinayət müstəvisində daha sərt qaydaların tətbiqi gündəmə gəlib. Çünki bu, belə davam edə bilməz. Mütləq şəkildə buna qarşı hüquqi mexanizmlər işləməli, cəmiyyət qorunmalıdır. Bu, son dərəcə təqdirəlayiq addımdır".

Sosioloq hesab edir ki, sərtləşdirilmiş qaydalar yalnız sosial şəbəkələrə yox, müəyyən KİV-lərə də şamil edilməlidir: "Çünki bəzən bəzi media orqanlarında boşanma təbliğ olunur, ailə dəyərlərinin sarsılmasına xidmət edən

materiallar yayımlanır. Bu istiqamətdə də hüquqi çərçivə sərtləşdirilməlidir. Sosial şəbəkələr isə artıq idarəolunmaz vəziyyətə gətirilib.

Təsəvvür edin: bir qadın çıxıb bədənini açıq-aşkar əxlaqsız formada göstərir və üstəlik buna çağırış edir. Bu, əxlaqsızlığın və fahişəliyin təşviqi deyilmi? Nəhayət ki, buna son qoyulmalı idi. Bu baxımdan sosial şəbəkələrdə filtr və nəzarət sistemlərinin tətbiqi zəruridir. Hər şey oraya yığılmamalıdır.

Məsələn, 2017-ci ildə Almaniya hökuməti sosial şəbəkə operatorları ilə müqavilə bağladı və bu cür məzmunlarla bağlı xüsusi hüquqi mexanizmlər formalaşdırıldı. Belə ki, qaydanı pozan hər hansı şəxsin məlumatları dərhal dövlət orqanlarına ötürülür və onların barəsində hüquqi tədbirlər götürülür. Bizdə niyə olmasın? Hətta desək ki, biz bu məsələdə xeyli gecikmişik, yanlışlıq. Bu barədə çoxdan düşünülməli idi. Xatırladım ki, 2025-ci ildə 19 martda süni intellektlə bağlı qəbul edilən strategiyada təhlükəsizlik riskləri xüsusi olaraq qeyd olunmuşdu. Yeni əgər lazımı tədbirlər görülməzsə, təhdidlər qaçılmaz olacaq. Bu səbəbdən həm aidiyyəti dövlət qurumları, həm də cəmiyyət ayıq olmalı, məsuliyyətlə reaksiya verməlidir".

□ **Xalidə GƏRAY, "Yeni Məşavət"**

Dünya bazarında neftin orta illik qiymətinin 10 ABŞ dolları aşağı düşməsi Azərbaycanın dövlət büdcəsinin gəlirlərinə birbaşa cəmi 250-300 milyon manat təsir edə bilər.

Bunu deputat Heydər Əsədov Milli Məclisin plenar iclasında "2026-cı il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsinin I oxunuşunda müzakirəsində bildirib. Onun sözlərinə görə, gələn il neft-qaz sektorundan büdcəyə daxilolmalar 16,4 milyard manat proqnozlaşdırılır, bunun da 12,8 milyard manatı Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun transferidir: "Yeni neftin 1 və yaxud 100 ABŞ dollarına satılmasından asılı olmayaraq, bu transfert məcburidir və mütləq büdcəyə ödəniləcək. Beləliklə, neftin qiymətinin dəyişməsi yalnız yerdə qalan 3,6 milyard manata təsir edə bilər. Bu da ki, təbii ki, SOCAR və məlum yataqların mənfəət vergisindən daxilolmalardır".

Deputat əlavə edib ki, neftin 10 dollar ucuzlaşmasından itirilən məbləğ büdcənin xərclərinin cəmi 0,6-0,7 faizini təşkil edəcək: "Təbii ki, bu, büdcədə heç bir problem yarada bilməz. Neftin qiyməti onun birbaşa büdcənin gəlir-xərcləri kontekstində deyil, ARDNF-nin aktivlərinə və onun dayanıqlığına təsiri aspektində daha çox müzakirə olunmalıdır".

İqtisadçı ekspert Xəlil Kərimli isə Azertac-a bildirib ki, Maliyyə Nazirliyinin hesablamasına görə, neftin ortalama qiymətinin 10 dollar artmasının ümumi icmal gəlirlərimizə 2,2 milyard manat müsbət təsiri, 10 dollar orta neft qiymətinin aşağı olmasının isə Azərbaycana 2,2 milyard mənfəi zərəri var. O qeyd edib ki, bunun təxminən 1,8 milyard manatı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun (ARDNF) gəlirləri ilə, 400 milyon manatı isə birbaşa büdcənin gəlirləri ilə bağlıdır: "Təbii ki, arzuolunandır ki, neft qiymətləri yüksək olsun və ölkənin milli sərvəti daha baha qiymətə satılsın. Neft qiymətləri nə qədər yüksək olarsa, ölkəmiz üçün bir o qədər yaxşı hal hesab olunur. Amma dünya bazarında şərtlər var və indiki qiymətlər də təqribən 65 dollar səviyyəsindədir ki, bu da yaxşı qiymət hesab olunur. Baxmayaraq ki, bu rəqəm ötən ilki və 2023-cü ilin qiymətlərindən azdır. Proqnozlara görə, gələn il bu qiymətlərin də təqribən 5-10 dollar da aşağı düşəcəyi gözlənilir".

X.Kərimli vurğulayıb ki, neftdən gələn valyuta vəsaitləri artıqca ARDNF-yə vəsait toplanır və bu vəsaitlərin müəyyən qədər hər il büdcəyə transfer olunur: "Məsələn,

Neftin qiyməti 10 dollar düşsə...

Ekspert bildirir ki, neftin qiymətinin ucuzlaşmasının büdcəyə dolayı təsirləri hökumətin hazırladığı ortamüddətli büdcədə açıq görünür



"Hökumət həmin təsirlər barədə çərçivə sənədində öz siyasətini açıqlayarkən kifayət qədər işarələr verib. Həmin sənəddə növbəti 5 il ərzində neft-qaz hasilatı, ixracı, həmçinin onlardan əldə ediləcək gəlirlərin azalması proqnozlaşdırılır. Bu fonda dövlət büdcəsinin neft gəlirlərinin də azalması gözlənilir. Azalma illər üzrə çərçivə sənədində konkret məbləğlərə ifadə olunub. Eyni zamanda neft-qaz gəlirlərindəki azalmanın qeyri-neft resursları hesabına kompensasiya olunması imkanlarının məhdudluğu da büdcə parametrlərində əksini tapır. 2026-cı ildə büdcə xərcləri 41,7 milyard manat proqnozlaşdırıldığı halda, 2029-cu ildə bu göstərici 43,8 milyard manat həddində gözlənilir. Yeni hökumət büdcə xərcləmələrində 4 ildə cəmi 2 milyard manatlıq artım gözləyir. Bu, əslində büdcənin əhəmiyyətli şəkildə azalması deməkdir. Çünki biz nominal göstəriciləri görürük. Real ifadədə isə büdcənin alıcılıq qabiliyyəti kəskin şəkildə azalmış olacaq. Biz bu azalmanı iqtisadiyyatın bütün sahələrində görəcəyik. Birincisi, mövcud iqtisadi model daha çox dövlət istehlakı əsasında qurulmuş bir modeldir. İqtisadi sifarişlərin əhəmiyyətli bir hissəsi dövlət sifarişləri hesabına həyata keçirilir. Bu mənbələrin daralması bir çox iqtisadi subyektlərin fəaliyyətinin davamlılığı ilə bağlı problemlər yaradacaq. Hökumətin sosial paketlərin davamlılığı ilə bağlı siyasətinə təhdidlər formalaşacaq. Biz 2015-2016-cı illərdə belə bir təcrübəni yaşamışıq: o zaman sosial dəstək proqramlarının əhatə dairəsi kəskin məhdudlaşdırıldı. Belə hallarda yürüdülməli siyasət ailələrin büdcəsində ciddi azalmaya gətirib çıxarırdı. Yeni bütün bunları ümumiləşdirsək, neftin qiymətinin azalması iqtisadiyyatın bütün sektorlarına, bütün qrupların gəlirlərinə mənfəi istiqamətdə ciddi təsir göstərirdi".

gələn il büdcəyə ARDNF-dən birbaşa 12,4 milyard manata qədər vəsait cəlb olunacaq. Neft qiymətləri aşağı düşdükcə isə fondan məxaric olunan pullarla mədaxil olunan pullar arasındakı fərq artır və bu, fondun büdcəsinə zərər təsir edərək onun azalması ilə nəticələne bilər. Ancaq bu il ARDNF-nin gəlirləri artıb və bunun da əsas səbəbi qızıl ehtiyatlarının artmasıdır. Həmçinin digər valyutaların dollara görə bahalaşması və fondun digər valyutalardakı investisiyalarının dəyərinin artması da gəlirlərə müsbət təsir edib".

Qeyd edək ki, Maliyyə Nazirliyi 2024-cü ilin iyulunda hesablama apararaq bəyan etmişdi ki, neftin qiymətinin büdcədə nəzərdə tutulandan 10 dollar fərqli olması icmal büdcəyə 800 milyon manatlıq təsirə malikdir: qiymət 10 dollar baha olarsa, ilin sonuna icmal büdcənin gəlirlərində proqnozdan artıq 800 milyon manat gəlir olacaq; 10 dollar aşağı satılırsa, 800 milyon manat az gəlir əldə ediləcək. Bu gəlir-zərərin 700 milyon manatı Dövlət Neft Fondunun, 100 milyon manatı isə bilavasitə dövlət büdcəsinin payıdır.

Rəsmi məlumata əsasən, 2024-cü ildə "Azəri Light" markalı Azərbaycan neftinin 1 barelinin orta ix-

rac qiyməti təxminən 84 ABŞ dolları təşkil edib. Ötən il gömrük bəyannamələrinə əsasən, Azərbaycan 23 milyon 596 min 132,23 ton həcmində bitumlu süxurlardan alınmış xam neft və neft məhsulları ixrac edib. Dövlət Gömrük Komitəsinin statistikasına görə, Azərbaycandan ixrac edilən xam neftin dəyəri 14 milyard 437 milyon 355,99 min ABŞ dolları təşkil edib.

Maliyyə Nazirliyinin açıqladığı məlumata görə, 2024-cü ildə dövlət büdcəsinə neft sektorundan birbaşa daxilolmalar formasında "Azəri-Çıraq-Günəşli" layihəsi üzrə mənfəət vergisi şəklində 665 milyon manat daxil olub.

Daha 1 milyard 774,5 milyon manat isə SOCAR-ın büdcəyə ödədiyi vergilərdir. Bunun 450 milyon manatı şirkətin "Azəri-Çıraq-Günəşli" layihəsi üzrə mənfəət vergisi, qalanı "Şahdəniz" layihəsindən qaz və kondensat satışından ödənilən mənfəət vergisidir.

Beləliklə, ötən il 23,6 milyon neft 1 barel üçün 84 dollarlıq qiymətlə satılıb və dövlət büdcəsi ən böyük ixrac mənbəyi olan AÇG-dən ümumilikdə bundan 1 milyard 115 milyon manat mənfəət vergisi gəliri əldə edib.

Maliyyə Nazirliyinin açıqladığı məlumata görə,

2025-ci ilin 9 ayında dövlət büdcəsinin neft-qaz vergi gəlirləri 8,3 faiz azalıb. Qeyd olunan dövrdə bu gəlirlər 3,3 milyard manat olub ki, bu da 2024-cü ilin eyni dövründəkindən 300 milyon manat azdır. Bu dövrdə AÇG-dən mənfəət vergisi şəklində büdcəyə 248,8 milyon manat, "Şahdəniz"dən 1 milyard 748,4 milyon manat, SOCAR-dan isə 1 milyard 291,6 milyon manat daxil olub. Ötən ilin eyni dövründə büdcə AÇG-dən büdcəyə 558 milyon manat, "Şahdəniz"dən 1 milyard 729,7 milyon manat, SOCAR-dan isə 1 milyard 333,1 milyon manat vergi gəliri əldə etmişdi.

Proqnozlara görə, 2025-ci ildə ölkə üzrə neft hasilatı 28,6 milyon tondan 2026-cı ildə 27,6 milyon tona, 2027-ci ildə 27,1 milyon tona, 2028-ci ildə isə 26,6 milyon tona kimi azalacaq. Buna müvafiq olaraq, neftin 65 dollarlıq orta qiyməti şəraitində 2025-ci ildə dövlət büdcəsinə neft-qaz sektorundan daxilolmalar 18 milyard 311 milyon manat, 2026-cı ildə 16 milyard 435 milyon manat, 2027-ci ildə 15 milyard 250 milyon manat, 2028-ci ildə 14 milyard 305 milyon manat, 2029-cu ildə isə 13 milyard 480 milyon manat təşkil edəcək.

İqtisadçı-ekspert Rəşad Həsənovun "Yeni Mə-

şavət"a dediyinə görə, neftin qiymətinin azalmasının iqtisadiyyata təsirlərini qiymətləndirərkən müxtəlif yanaşmalar ortaya qoymaq mümkündür: "Fiskal planlama baxımından qısamüddətli dövrdə neftin qiymətinin aşağı düşməsi növbəti il üçün büdcənin icrasında problem yaratmaya bilər. Çünki bu qiymət azalmasının təsirləri məhduddur: onlar yalnız vergi gəlirlərinin azalması ilə məhdudlaşır. Lakin biz məsələyə orta və uzunmüddətli dövrdə baxırıqsa, neftin ucuzlaşması ölkənin strateji yığım imkanlarını məhdudlaşdırır, yeni hovu- zun daralmasına - Neft Fondunun aktivlərinin azalmasına gətirib çıxarır. Aktivlərin azalması isə bu və ya digər şəkildə Fondun dövlət büdcəsinə transferlərin azalmasına gətirib çıxarır. Yeni əslində orta və uzunmüddətli dövrdə neftin qiyməti ilə dövlət büdcəsinin gəlirlər hissəsi və dolayısı ilə kəsin idarə olunması kontekstində xərclərin azalması təsirləndiyi aydındır. Burada, sadəcə, qısamüddətli və orta-uzunmüddətli təsirləri bir-birindən ayırmaq lazımdır".

Ekspert bildirir ki, neft qiymətinin ucuzlaşmasının büdcəyə dolayı təsirləri Azərbaycan hökumətinin hazırladığı ortamüddətli büdcə çərçivəsi sənədində açıq görünür:



MUSAVAT

Son səhifə

N 214 (8824) 26 noyabr 2025

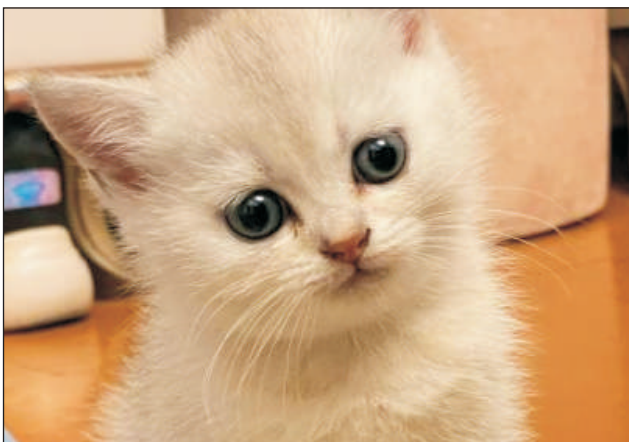
NOYABR



Hindistanda “iPhone” satan satıcılara xəbərdarlıq edildi

“Apple” şirkətinin rəsmi distribütorları Hindistanın pərakəndə satıcılarını xəbərdar ediblər ki, idxal etdikləri yeni “iPhone” modelləri satın alınmasından sonrakı 90 gün ərzində xarici SIM kartlarla aktivləşdirərsə, onlara ciddi cərimələr tətbiq oluna bilər. Bu barədə “MoneyControl” nəşri distribütorların pərakəndə satıcılara göndərdikləri bildirişə istinadən xəbər yayıb. Məlumatla görə, bu tədbir xüsusilə yeni “iPhone 17” smartfonlarının satışlarına aiddir. Qeyd edilir ki, distribütorlar “Apple” məhsullarının şirkətin rəsmi fəaliyyət göstərmədiyi bazarlara daxil olmasını məhdudlaşdırmaq üçün siyasətini dəyişiblər. “90 günlük müddət ərzində satış məntəqənizdə satılan hər hansı bir cihaz xarici SIM kartla aktivləşdirilsə və ya istifadə olunarsa, satış məntəqənizə yüksək cərimə tətbiq olunacaq və mağaza kodu siyasətə uyğun olaraq bloklana bilər”, - deyərək bildirişdə vurğulanır.

Bu ölkə 2,5 milyon pişiyi məhv edəcək



Yeni Zelandiya 2050-ci ilə qədər vəhşi pişikləri tamamilə məhv etmək qərarına gəlib və onları ölkənin qurtulmalı olduğu yırtıcılar siyahısına əlavə edib. Axar.az xəbər verir ki, bunu Yeni Zelandiyanın təbiəti mühafizə naziri Tama Potaka deyib.

“Hökumət tərəfindən riantlara zəhərlənmiş kolvəhşi pişikləri öldürmək basayemləri və heyvankeçün nəzərdən keçirilən vəçərkən ağacdakı cihazdan

püşkürdülən xüsusi zəhər növü daxildir. Bəzi ərazilərdə vəhşi pişiklər artıq məhv edilir, lakin indi genişmiqyaslı məhv proqramları tətbiq olunacaq”, - o bildirib.

Qeyd edək ki, hazırda ölkədə 2,5 milyondan çox vəhşi pişik var.



Dünyanın ən yaxşı restoranının adı açıqlandı

Dünyanın müxtəlif bölgələrindəki ən yaxşı 1 000 restoranın reytingi dərc edilib. Oxu.Az xəbər verir ki, “La Liste” beynəlxalq gastronomik təsnifatına görə, ən yaxşı restoran adını artıq doqquzuncu dəfə yenə Parisdə Sena çayının sol sahilində yerləşən “La Monnaie de Paris” qazanıb. Fransa paytaxtındakı “Preville” restoranı isə “İlin kəşfi” elan olunub. Ümumilikdə 1 000 restoran arasında təmsilçilik baxımından fransız aşpazlar liderliyi yaponlara versələr də, ilk yüzlükdə yenə onlar üstünlük təşkil ediblər.



“Gordon Murray Special Vehicles” atelyesinin istehsalını planlaşdırdığı beş “S1 LM” superkarından birincisi ötən həftəsonu Las-Veqasda (ABŞ) baş tutan “Formula-1” Qran-prisi çərçivəsində satışa çıxarılıb. Oxu.Az “RM Sotheby’s”ə istinadən xəbər verir ki, hər-rac evi tərəfindən təşkil olunan satış tədbirində kupe 20 630 000 dollara alıcı tapıb.

Bu, indiyədək yeni avtomobil üçün ödənilən ən yüksək qiymət hesab olunur. Nümayiş üçün hazırlanan avtomobil modeli hərəracın keçirildiyi “Wynn” hotelinə helikopterdən asılı platforma üzərində gətirilib. “S1 LM” məşhur “McLaren F1 GTR”in yeni təçəssümü sayılır. Karbon lifli superkar 700 at qüvvəsindən daha çox gücə malik 4.3 litrlik V12 mühərriklə təchiz olunacaq.

Bunları bilirsinizmi?

- * Əlləriniz çox kobudlaşmış, dırnaqlarınız sınmışsa, qızdırılmış günəbaxan yağında 10-15 dəqiqə saxlayın. Sonra əllərinizi yumayın, ancaq əski ilə silin.
- * Əllər ağarsın deyərək onları boraks, ya da sirkə tökülmüş ilıq suda saxlamaq lazımdır. Qədim xalq təbabətinə görə? çiy süd və ya limon şirəsi qatılmış su ilə vanna etmək yaxşı kömək edir.
- * Daha bir məsləhət: sıxılmış limonu atmamışdan əvvəl onu əllərinizə çəkin. Turşuya qoyulmuş xiyarın suyunda əllərinizi vanna edin.
- * Əgər işinizlə əlaqədar olaraq əllərinizdən ağ neft, nartalin, balıq yağı və s. iyi gəlsə, onda əllərinizi adicə sabunla yumaqdan başqa onları quru xardal tökülmüş su ilə silin, sonra da adi su ilə yuyun.
- * Yodoformun qoxusunu sirkə ilə yox etmək olar.
- * Yağlı boyanı əllərdən hər hansı həlledici (aseton) ilə silirlər. Bu olmasa, onda paltaryuyan tozdan istifadə edin və sonra mütləq sirkə, ya da limon turşusu tökülmüş su ilə yaxalayın yenə də adi su ilə yuyun.
- * Əllərə düşmüş mürəkkəb ləkəsini naşatır spirti, odekolon, ya da spirtlə silin.
- * Təzə əmələ gəlmiş döyənəyə 8 gün ərzində sirkədə isladılmış yumşaq çörək qoyub kompres etsəniz keçər. Kompresi bütün keçə saxlamaq lazımdır.
- * Ətə batmış dırnağı kəsmək üçün onun xaricə çıxmasına şərait yaratmaq lazımdır. Bunun üçün dırnağın altına rivanolda, 5-10%-li sintomisin emulsiyasında isladılmış tənzip parçası, ya da pambıqdan eşilmiş piftə qoymaq olar.
- * Tez-tez quruyan və qabıq verən dodaqlara 1%-li bor turşusu məhlulu çəkir və bitki yağı sürtürlər.

Stomatoloq öpüşməyin dişlərə faydasından danışdı



Öpüş zamanı ağızda tüpürcək ifrazı artır və bu proses ağız sağlamlığına müsbət təsir göstərir. Milli.Az xəbər verir ki, bunu rusiyalı stomatoloq terapevt Yekaterina Denisova bildirib. Onun sözlərinə görə tüpürcəyin tərkibində kariyesin inkişafına səbəb olan bakteriyalara qarşı təsir göstərən zülallar və fermentlər mövcuddur. Bu maddələr diş üzərində əmələ gələn lövhəni nəzarətdə saxlayır və bununla kariyes riskini azaldır.

“Tüpürcəkdə çoxlu miqdarda antibakterial maddələr var. Bunların arasında laktoferin diqqət çəkir. Bu maddə bakteriyaların çoxalması üçün lazım olan dəmiri bağlayır. Tüpürcəkdə olan digər maddələr də zərərli mikroorqanizmlərin fəaliyyətini zəiflədir. Tüpürcək həmçinin immunoqlobulin A kimi qoruyucu elementlər daşıyır. Bu elementlər ağız boşluğunda bakteriya və virusların təsirini məhdudlaşdırır”.

Denisovanın sözlərinə görə, tüpürcəyin tərkibindəki zülallar diş minasının sabit qalmasına kömək edir. Beləliklə, minanın zədələnməsi və kariyesin ilkin mərhələsi hesab olunan demineralizasiya prosesi zəifləyir. Tüpürcək eyni zamanda diş üzərində qoruyucu təbəqə yaradır və zərərli turşuları neytrallaşdırır. Tüpürcəyin aktiv ifrazı bakteriyaların yuyulmasını sürətləndirir və bu da kariyes riskini aşağı salır.

Stomatoloq bildirib ki, Ekvadorun Santaqa Universitetində aparılan araşdırmada öpüşdən əvvəl və sonra ağız boşluğunun turşuluq dərəcəsi müqayisə olunub. Nəticələr göstərib ki, öpüş zamanı tüpürcəyin qarışması ağızda turşuluğu azaldır və bu proses hər iki tərəfə müsbət təsir edir. Ekvadorlu mütəxəssislər bu nəticəyə əsaslanaraq bir öpüş üçün qırx saniyənin optimal olduğunu qeyd ediblər. Araşdırmanın məqsədi iki insan arasında tüpürcək mübadiləsinin pH balansını bərpa edib etmədiyini müəyyənləşdirmək olub.

Həkim əlavə edib ki, kariyesi yaradan əsas səbəb bakteriyaların özləri deyil onların yaratdığı turşulardır. Buna görə ağızda turşu və qələvi balansının normal saxlanması çox vacibdir. Denisova həmçinin qeyd edib ki, öpüşmək istəyən insanlar adətən dişlərini daha diqqətlə fırçalayırlar və ağız yaxalayıcılarından istifadə edir. Bu da ağız gigiyenasının ümumi səviyyəsini artırır və dişlərin daha sağlam qalmasına şərait yaradır.

Mütəxəssis bildirib ki, tərəflərdən biri və ya hər ikisi göbələk, virus və ya bakteriya mənşəli xəstəlik daşıyarsa öpüşmək məsləhət deyil.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Son dəqiqə” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.